

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Nepřívlastkové vztahné věty v jazyce internetových médií

The non-attributive relative clauses in the language of internet media

Rostislav Kašparů

Vedoucí práce: doc. PhDr. Milada Hirschová, DSc.

Studijní program: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání – Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Nepřívlastkové vztahné věty v jazyce internetových médií* potvrzuji, že jsem ji vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 18.06.2024

Na tomto místě bych rád poděkoval doc. PhDr. Miladě Hirschové, DSc. za její přístup, ochotu a cenné rady, které mi při tvorbě bakalářské práce poskytovala.

ABSTRAKT

Tato práce se zabývá nepřívlastkovými vztažnými větami v jazyce internetových médií. Nepravé vedlejší věty nemají v českých syntaxích jednoznačné hodnocení. Jde o syntaktický jazykový prostředek, který pronikl do všech stylových sfér, avšak především v publicistice je jeho výskyt velmi častý a nápadný. Nejčastěji se pak jedná o tzv. vztažné věty nepřívlastkové. Analyzovaný materiál je získán z kulturních rubrik, a to jak ze seriózních internetových serverů, tak z tabloidů (bulvárních médií) a sociálních sítí. Práce využívá kvantitativní metody analýzy, přičemž analyzovaný materiál je sbírán podle formálních kritérií (spojovacího prostředku závislé věty). Cíl směřuje ke čtení s porozuměním. Získaný materiál je rozčleněn na základě teoretické části této práce a kromě ukázek neatributivních vztažných vět zahrnuje také atributivní vztažné věty restriktivní a nerestriktivní. Právě vztažné věty atributivní nerestriktivní mají velmi blízko k vztažným větám neatributivním, není mezi nimi ostrá hranice.

KLÍČOVÁ SLOVA

hypotaxe, atribut, souvětí, neatributivní vztažné věty, komunikační vhodnost

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with non-attributive relative clauses in the language of internet media. False subordinate clauses do not have a clear evaluation in Czech syntaxes. It is a syntactic language device that has penetrated all stylistic spheres, but especially in journalism, its occurrence is very frequent and noticeable. Most often, these are so-called non-adjective relative clauses. The analyzed material is obtained from cultural sections, both from serious internet servers and from tabloids (tabloid media) and social networks. The thesis uses quantitative methods of analysis, while the analyzed material is collected according to formal criteria (the connecting device of the dependent clause). The goal is towards reading comprehension. The obtained material is divided based on the theoretical part of this thesis and, in addition to examples of non-attributive relative clauses, it also includes restrictive and non-restrictive attributive relative clauses. Attributive non-restrictive relative clauses are very close to non-attributive relative clauses, there is no sharp boundary between them.

KEYWORDS

hypotaxis, attribute, complex/compound sentence, non-attributive relative clauses, communicative appropriateness

Obsah

Seznam zkratk	8
Úvod	9
1 Věta a souvětí	11
1.1 Vymezení pojmu věta	11
1.2 Vymezení pojmu souvětí	12
1.3 Spojování vět	13
1.3.1 Spojení souvětí	14
1.3.1.1 Parataxe.....	15
1.3.1.2 Hypotaxe.....	15
1.3.2 Spojení textové.....	18
2 Přívlastek	19
2.1 Přívlastek shodný	19
2.1.1 Přívlastek volný a těsný.....	22
2.1.1.1 Vztažné věty nerestriktivní a restriktivní.....	23
2.2 Přívlastek neshodný	25
3 Časoprostorová určení	28
3.1 Určení místa.....	28
3.1.1 Vedlejší věty místní.....	28
3.2 Určení času	29
3.2.1 Vedlejší věty časové.....	29
3.3 Právě vedlejší věty vztažné.....	33
3.4 Přejícné pásmo mezi větami přívlastkovými a příslovečnými místními/časovými.....	35
4 Tzv. nepravé vedlejší věty vztažné	37
4.1 Postavení vztažných vět nepřívlastkových k vztažným větám přívlastkovým nerestriktivním (podle Daneše).....	38
4.2 Druhy nepravých vedlejších vět.....	40
4.3 Nejčastější výskyt nepravých vedlejších vět a důvody jejich užití.....	41
4.4 Publicistický styl.....	42
4.4.1 Typické jazykové prostředky publicistických projevů.....	43
4.4.2 Specifické jazykové prostředky syntaktické	44
5 Praktická část	46
5.1 Atributivní vztažné věty restriktivní	47
5.2 Atributivní vztažné věty nerestriktivní	49

5.3	Nepravé vedlejší věty vztažné	54
Závěr	61
Seznam použitých informačních zdrojů	63
Příloha	67

Seznam zkratek

SČ – Miroslav Grepl, Petr Karlík, Skladba češtiny (1998)

AGSČ – Akademická gramatika spisovné češtiny (2013)

PMČ – Příruční mluvnice češtiny (1995)

MČ 3 – Mluvnice češtiny 3 (1987)

SSČ – Miroslav Grepl, Petr Karlík, Skladba spisovné češtiny (1989)

VaT – František Daneš, Věta a text (1985)

NESČ – Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), Nový encyklopedický slovník češtiny. Cit. podle www.czechency.org

Úvod

Tato práce se zabývá nepřívlastkovými vztažnými větami v jazyce internetových médií. Nepravé vedlejší věty nemají v českých syntaxích jednoznačné hodnocení. Jednotlivé postoje našich jazykovědců k vztažným větám nepřívlastkovým jsou tak různé a pohybují se na ose od jejich přijímání bez omezujících poznámek až k jejich odmítání. Práce se zaměřuje na psaná seriózní, ale i bulvární internetová periodika a sociální sítě. Materiál je sbírán ze zpravodajských článků, které se věnují kultuře. Tento zdroj byl vybrán především proto, že právě v psané publicistice se nepřívlastkové věty spolu s dalšími druhy nepravých vedlejších vět vyskytují nejčastěji.

Cíl práce směřuje ke čtení s porozuměním. Práce využívá kvantitativní metody analýzy. Analyzovaný materiál je sbírán podle formálních kritérií, tj. podle spojovacího prostředku závislé věty. Na základě studia odborné literatury a zhodnocení vzhledem k porozumění textu je materiál rozčleněn do několika skupin. Mezi vztažnými větami neatributivními a vztažnými větami atributivními nerestriktivními není jasný předěl, analyzovaný materiál tak zahrnuje také atributivní věty, a to jak ony nerestriktivní, tak restriktivní.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Podstatou teoretické části je představit chápání vztažných vět v českých syntaxích. Tato část obsahuje čtyři kapitoly. První kapitola vymezuje rozdíl mezi větou a souvětím, pozornost je dále věnována rozdílu mezi parataxí a hypotaxí, zmíněno je také spojení textové. Druhá kapitola se věnuje definici přívlastku a problematice s tímto větným členem spojené. Vymezen je přívlastek shodný a neshodný, volný a těsný. Poslední oddíl této kapitoly pak už představuje vztažné věty restriktivní a nerestriktivní. Třetí kapitola se věnuje časoprostorovým určením a popsány jsou místní a časové věty. Dále je pojednáno o tzv. pravých větách vedlejších a o přechodném pásmu mezi větami příslovečnými místními/časovými a přívlastkovými. Čtvrtá kapitola se zabývá nepravými větami vedlejšími vztažnými. Nejprve jsou stručně charakterizovány obecně nepravé vedlejší věty, poté je pozornost věnována konkrétně nepravým vedlejším větám vztažným. Představena je klasifikace nepravých vět vedlejších vztažných podle Daneše. Dále je pojednáno o druzích nepravých vět vedlejších, o jejich

nejčastějším výskytu a důvodu jejich užití. Další část stručně představí publicistický styl a popíše typické jazykové prostředky publicistických projevů. Po čtvrté kapitole následuje praktická část. V ní je získaný materiál popsán a rozčleněn do tří skupin, a to na nepravé vedlejší věty vztažné uvozené adjektivními vztažnými zájmeny *který, jenž, kdo*; nepravé vedlejší věty vztažné navazovací uvozené zájmenem *což* a jeho pádovými tvary a příslovci *přičemž, načež, pročez*; nepravé vedlejší věty uvozené vztažnými zájmennými příslovci *kam, kde, odkud, kdy*. Protože se práce snaží postihnout zpracování dané problematiky v českých syntaxích v co nejúplnější podobě, je teoretická část s citacemi z mluvníc a syntaktických prací poměrně rozsáhlá.

1 Věta a souvětí

Tato kapitola se zabývá vymezením pojmů věta a souvětí. Pozornost je dále věnována spojování vět, přičemž je zmíněno spojení souvětí, v rámci kterého je postaven rozdíl mezi parataxi a hypotaxí. U hypotaxe jsou pak uvedeny typy vztažných vět podle spojovacího vztažného výrazu. Závěr kapitoly se okrajově dotýká rovněž spojení textového.

1.1 Vymezení pojmu věta

Větou se rozumí abstraktní, tedy v komunikační situaci nezakotvená, jazyková jednotka, jejímž konstituujícím prvkem je určitý tvar slovesný. Ve větě totiž musí být gramaticky vyjádřena predikace, tj. vztah, v němž přísudek přisuzuje podmětu nějakou vlastnost, děj či zařazení. Jelikož je věta jednotka značně složitá a zahrnuje rovinu fonologickou/grafématickou, gramatickou (morfológicko-syntaktickou), významovou (sémantickou) a komunikační (pragmatickou), je komplikované ji přesně odborně definovat. Ve většině koncepcí se však za hlavní vlastnosti věty považují gramatická správnost, významová správnost a někdy se uvádí ještě významová úplnost. (SČ, s. 17-20)

Od pojmu věta se odlišuje pojem výpověď. Oproti abstraktně chápané větě je výpověď konkrétní jednotka komunikace, jež je schopna v komunikaci fungovat samostatně. Je tedy situačně zakotvená. Lze říci, že věta reálně existuje ve výpovědích, neboli že výpovědi jsou věty proneseny v konkrétních komunikačních situacích či kontextech. Od věty ji dále odlišují např. tyto znaky: a) může u ní docházet k různým modifikacím (např. k tzv. elipsám, tedy k vypouštění některých částí, typická je elipsa přísudku), b) v závislosti na komunikační situaci může mít různý slovosled, c) v důsledku její situační zakotvenosti je možné porozumět jejímu obsahu a záměru, s jakým byla pronesena, d) je v ní možné identifikovat objekty, místa nebo časové body, k nimž jejich původce odkazuje a je možné identifikovat mluvčího a adresáta. (SČ, s. 21-22)

Výpovědi mohou být vyjádřeny formou věty nebo jejími variantami s elipsou, rozlišujeme tak výpovědi větné a nevětné. Větné výpovědi obsahují určitý slovesný tvar a mohou být buď jednoduché (obsahují jeden určitý slovesný tvar), nebo mají formu souvětí

podřadného. Souřadné souvětí představuje pak vždy spojení dvou nebo více výpovědí. Nevětné výpovědi určitý tvar slovesný neobsahují. Mohou se rozlišovat podle toho, jaký slovní druh je jejich základem na jmenné, adverbialní, infinitivní, citoslovečné apod. (Adam, 2019, s. 100)

1.2 Vymezení pojmu souvětí

Při posuzování, zda je text větou nebo souvětím, může docházet k neshodám. Ty se mohou týkat problematiky několikanásobného přísudku. Čechová et al. (1996, s. 257) uvádí v oddíle věnovaném několikanásobným větným členům, že „přísudek je několikanásobný, jestliže výrazy jsou synonymní nebo významově blízké a násobně vyjadřují jednu představu (*Všechno svítilo a zářilo; Kouzelník Magiáš jenom zachrčel, zasípal a zafuněl*) nebo jsou-li společně rozvity (*Vosy vykusují a vysávají přezrálé ovoce*). Vyjadřují-li přísudky představy různé (*Toník se mračil a mlčel*) a samostatně rozvité (*Vosy vykusují přezrálé ovoce a vysávají ovocné šťávy*), považují se jejich spojení za souvětí.“

Souvětí je syntaktický útvar tvořený více než jednou větou. Věty v souvětí jsou vzájemně spojeny syntaktickými vztahy a představují obsahový celek. Zároveň souvětí tvoří většinou i jeden celek zvukový (intonační). Předpokladem vzniku souvětí je sémantická souvislost mezi větami. Jelikož je ale souvětí celek gramatický, není možné považovat každou sekvenci vět, ačkoliv spolu významově souvisí, za souvětí. Důležité je totiž, aby tento obsahový vztah mezi větami byl vyjádřen pro daný jazyk obvyklými spojovacími prostředky. V českém jazyce vzniká souvětí tam, kde jsou věty spojeny spojkami, vztažnými výrazy a příslovci ve spojkové platnosti. (Hirschová, 2012, s. 94-96)

Počet predikací (propozic) v dané syntaktické jednotce nemusí vždy odpovídat počtu vět. Součástí souvětí (či k větě jednoduché připojeny) mohou být také konstrukce, jejichž základním členem je neurčitý slovesný tvar, tzn. infinitiv, přechodník, přičestí trpné nebo slovesné přídavné jméno odvozené od přičestí trpného, přechodníku nebo přičestí minulého. Predikace je v těchto případech tedy vyjádřena nevětně. Nevětně vyjádřená predikace představuje větný člen. Jestliže je tento větný člen rozvit, tvoří samostatný útvar označovaný jako tzv. polovětná konstrukce. (tamtéž, s. 100-101)

Problém s vymezením souvětí lze ještě ilustrovat na následujícím příkladu:

(1) *Petr jede na kole a přitom telefonuje.*

Příklad (1) lze pokládat za elementární gramaticky uspořádanou jednotku textu s výpovědní funkcí, tedy za jednu větu. Zároveň je však možné tuto větu rozložit do dvou intonačně výrazně oddělených textových jednotek, přičemž obě tyto jednotky tvoří celkově stejný obsah jako uvedený příklad (1):

(2) *Petr jede na kole. Přitom telefonuje.*

Bylo by tedy možné příklad (1) považovat za souvětí tvořené dvěma větami. Potíž však nastává v tom, že příklad (1) je s ohledem na jeho komunikativní smysl a intonaci (v písmu signalizováno velkým písmenem na začátku a tečkou na konci) obvykle chápán právě jako jedna elementární textová jednotka s parataktickou přísudkovou skupinou.

Obsah textu uvedeného u příkladu (1) může být vyjádřen ještě následovně:

(3) *Jeda na kole, Petr telefonuje.*

Text (3) lze pokládat z důvodů obdobných důvodům u příkladu (1) za větu, nikoli za souvětí. (AGSČ, s. 541-542) Můžeme říci, že text (3) představuje jakýsi přechod mezi větou jednoduchou a souvětím, respektive příklad výše zmíněné tzv. polovětné konstrukce, v tomto případě přechodníkové.

1.3 Spojování vět

Věty se mohou spojovat různými formami a prostředky. Předpokladem jejich spojitelnosti je jejich obsahová souvislost. Lze rozlišovat dva základní typy obsahové souvislosti, a to inkorporaci a konekci. (PMČ, s. 554)

Podstatou inkorporace je to, že „jedna věta **tvoří složku významu** nějakého výrazu jiné věty a vyjadřuje:

- participant implikovaný ve významu predikátového výrazu; sémanticky tedy tento výraz **kompletuje**: *Slíbil mi, že dostanu přidáno; Bylo mi slíbeno, že dostanu přidáno; Dal mi slib, že dostanu přidáno*; jsou to věty kompletivní (obsahové);

- vlastnost toho, co je pojmenováno jménem; sémanticky tedy tento výraz **determinuje**: *Pes, který štěká, nekouše; V té blůze, kterou máte na sobě, vypadáte svůdně; Moje rodina, která rezolutně odmítala jíst ty neznámé jedy, polykala svorně zbytky od oběda;* jsou to věty determinující. “ (tamtéž, str. 554)

Konekce je definována jako spojení, ve kterém „žádná věta **netvoří složku významu** nějakého výrazu jiné věty, ale zato je mezi obsahy vět:

- významový poměr (slučovací, stupňovací, odporovací, vylučovací apod.): *Bylo předjaří a sluníčko pěkně svítilo; Květiny jsem sice nesehnal, ale koupil jsem ti nový svetrík; Bud' přestaneš chodit do hospody, nebo se s tebou rozvedu;*
- významový vztah závislosti (časové, v širokém smyslu příčinné apod.): *Když jsem se vrátil, nikdo tam už nebyl; Musím už jít, protože za chvíli bude půlnoc.*“ (tamtéž, str. 554)

Podle formy spojení vět rozeznáváme spojení souvětí a spojení textové. (tamtéž, str. 554)

1.3.1 Spojení souvětí

Spojení souvětí je skladebná jednotka skládající se ze dvou nebo více vět spojených ve vyšší mluvnický i obsahový celek. Jednotlivé věty v něm nejsou intonačně uzavřeny, končí poklesem hlasu – polokadencemi. Jsou mezi nimi tedy nekoncové úsekové předěly, které signalizují, že věta je jen částí vyššího celku. Intonačně uzavřeno je teprve souvětí jako celek. V písemné podobě se předěly mezi jednotlivými větami označují čárkou. (SČ, s. 356-357)

Co se týče výrazových prostředků, věty mohou být spojeny buď bezspojčně (asyndeticky), nebo pomocí spojovacích prostředků. Spojovacími výrazy rozumíme relativa, tedy vztažná zájmena a příslovce, a spojky. Jeden z rozdílů mezi relativy a spojkami spočívá v tom, že relativa uvozují větu a jsou jejím větným členem, zatímco spojky jako takové větnými členy nejsou. (tamtéž, s. 357)

Podle způsobu spojení vět v souvětí rozlišujeme spojení parataktické (souřadné) a hypotaktické (podřadné). (tamtéž, s. 357)

1.3.1.1 Parataxe

Parataxi chápeme takové spojení vět, při kterém se žádná z vět nezačleňuje do druhé věty jako její větný člen, jejich obsahy jsou tedy na sobě sémanticky nezávislé. Mezi větami je však významový poměr. Může se jednat o spojení (a) vět hlavních (*Petr spí a Eva si čte.*) nebo (b) vět vedlejších (*Maminka říkala, že Petr spí a Eva čte.*). Věty si v parataktickém spojení typu (a) zachovávají svoji výpovědní platnost a nezávislou komunikační funkci: *Já mu to řeknu, ale uvěří mi?; Uč se, a nepropadneš.* (NESČ, heslo PARATAXE.)

Syntaktický vztah a většinou i sémantické vztahy mezi větami v parataktickém spojení mohou být vyjádřeny souřadícími spojovacími výrazy (tzv. konjunktory – souřadícími spojkami), příslovci, případně je možné spojení asyndetické, tj. bez spojovacího výrazu. (NESČ, heslo PARATAXE.)

1.3.1.2 Hypotaxe

Hypotaxe představuje způsob spojení vět, při němž je jedna věta (tzv. vedlejší věta) začleněna do jiné věty jako její větný člen: *Řekl, že přijde* (věta *že přijde* je předmětem), *Jestliže bude hezké počasí, pojedeme na výlet* (věta *Jestliže bude hezké počasí* je příslovečným určením podmínky). U začleněné věty slábní výpovědní charakter. To je důvodem, proč může být často nominalizována, např. infinitivem, dějovým substantivem, dějovým adjektivem apod.: *Za pěkného počasí pojedeme na výlet.* (PMČ, s. 555)

Věta, která syntakticky začleněna není, se nazývá věta hlavní. Začleněná věta se nazývá věta vedlejší. Věta, do které je vedlejší věta začleněna, se pak označuje jako řídicí, nadřazená či maticová. V složitém souvětí (skládá se z minimálně tří vět a vzniká kombinací parataxe a hypotaxe) může být větou řídicí rovněž vedlejší věta, do níž je začleněna jiná vedlejší věta, věta vedlejší tak nemusí být vždy jen větou závislou: *Když zjistila, že je nemocný, rychle hledala náhradníka.* Věta „*Když zjistila*“ je věta vedlejší. Věta „*Že je nemocný*“ je rovněž vedlejší věta, pro kterou je řídicí právě věta „*Když zjistila*“. Věta „*Že je nemocný*“ je tak vedlejší věta závislá na vedlejší větě „*Když zjistila*“. (tamtéž, s. 555)

Podřadně (hypotakticky) bývají spojeny hlavně věty, jejichž obsahy jsou na sobě sémanticky závislé. Jedna věta významově doplňuje, případně determinuje výraz jiné věty, nebo vyjadřuje podmínky platnosti jiné věty. (tamtéž, s. 555)

„Někdy se užívá hypotaxe k spojování vět i v případech, kdy mezi obsahy spojených vět není ten významový vztah, který hypotaktická forma sugeruje. Např. v souvětí **Byl-li Mršina prve na trní, je nyní na jehlách** forma spojení vět sugeruje, jako by mezi obsahy obou vět byl vztah podmínkový. Ve skutečnosti však mezi nimi podmínkový vztah není. V souvětí **Ulehla, aby už více nevstala** je zase formou spojení a významem spojky aby sugerován účelový vztah mezi obsahy vět, třebaže obsah vedlejší věty není účelem věty hlavní. V souvětí **Spadl pod vlak, který ho přejel** nevyjadřuje vedlejší věta vlastnost vlaku (není přívlastková), jak to sugeruje forma spojení s relativem (vztažné zájmeno). Takové věty se tradičně nazývají **nepravé věty vedlejší**.“ (tamtéž, s. 555-556)

O nepravých větách vedlejších bude podrobněji pojednáno v kapitole 4.

Vedlejší věty jsou uvozeny podřadicími spojovacími výrazy (tzv. subjunktory). Těmi mohou být podřadicí spojky nebo relativna, tedy relativní zájmena a relativní zájmenná příslovce. (NESČ, heslo HYPOTAXE.)

Vztažné věty jsou tedy uvozeny vztažným zájmenem nebo vztažným zájmenným příslovcem. Vztažné spojovací výrazy tvoří uzavřenou množinu s dvěma podmnožinami:

(a) vztažná zájmena, která jsou formálně stejná jako zájmena tázací: *kdo, co, čím, jaký, který* (skloňují se) a vztažná zájmenná příslovce, která jsou formálně identická s tázacími vztažnými příslovci: *kdy, odkdy, kde, kam, proč, jak...* (neskloňují se a mohou obsahovat -ž jako stylistický postfix: *Požehnání ti, kdo/kdož žízni*)

(b) relativna s povinným postfixem -ž, která nemohou být slova tázací: *jenž/jež/jež, jehož/jejíž/jehož, kterýžto a což (co)*

(NESČ, heslo VZTAŽNÁ VĚTA.)

Jedno z kritérií rozlišování typů vztažných vět je založeno na povaze relativna. Před rozlišením jednotlivých typů vztažných vět podle tohoto kritéria je ještě potřeba

připomenout pojem *vztažná věta se jmennou/nominální hlavou*. Označuje se tím taková vztažná věta, na jejímž začátku je relativum (vztažné zájmeno, vztažné zájmeno přivlastňovací, vztažné zájmenné příslovce) a před touto větou je jmenný výraz, k němuž se relativum vztahuje. Pokud relativum vyjadřuje stejné rysy rodu a čísla, v případě vztažného zájmenného příslovce stejné sémantické rysy (místo, čas...), jaké má tento jmenný výraz, říká se mu hlava. Hlava a relativum tak označují stejný denotát. (NESČ, heslo VZTAŽNÁ VĚTA S JMENNOU HLAVOU.)

Rozlišují se:

(a) vztažné věty se vztažnými zájmeny *který, jenž, jaký*, v nichž relativum vyjadřuje stejné rysy rodu (u mužských jmen životnosti) a čísla, jaké má hlava:

Potkal mask.,sg.[kamaráda], mask.,sg.[kterého] už dlouho neviděl.

(b) vztažné věty s přivlastňovacími zájmeny *jehož, jejíž, jejichž* (*jehož* a *jejichž* jsou nesklonné, *jejíž* se skloňuje); přivlastňovací relativum jsou nositelem dvou rysů rodu a čísla, vyjadřují totiž stejné rysy rodu (u mužských jmen životnosti) a čísla jak u hlavy, tak u jména ve vztažné větě, k němuž se vztahují:

Potkal mask.,sg.[kamaráda], mask.,sg.[jehož] otec je učitel.

(c) vztažné věty se vztažnými zájmeny *kdo, co, čím*; zájmeno *kdo* se vztahuje k osobám, zájmeno *co* se vztahuje k věcem, událostem, příp. živým nelidským bytostem; požadavek shody rysů relativum a hlavy vede k tomu, že existují pouze korelace „*ten – kdo*“ a „*to – co*“.

Bál se toho, koho potkal.

Bál se toho, čeho se dotkl.

(d) vztažné věty s relativními příslovci *kde, kdy, odkud, jak, kolik...*; u těchto vět, podobně jako u předchozích vztažných vět s *kdo* a *co*, požadavek shody rysů relativum a hlavy vynucuje korelace jako „*tam – kde*“ [+místo], „*tehdy – kdy*“ [+časový úsek]; „*tak – jak*“ [+způsob]; „*tolik – kolik*“ [+kvantita]; jestliže tvoří hlavu substantivum s rysem místo, čas, příčina apod., relativum i zde vyjadřuje totožné sémantické rysy, jaké má hlava:

„místo/hospoda/Praha, kde/kam/odkud...“; „doba / den / 24. prosince, kdy“; „způsob, jak“ atd.

(e) vztažné věty se vztažným zájmenem *což* (a jeho pádovými tvary) a příslovci *příčemž, načež, pročez...*; tyto vztažné výrazy se mohou vztahovat k hlavě různé kategorie:

1. k větě,

[Oženil se s dcerou továrníka], [což] mu však nepřineslo očekávanou finanční injekci.

2. k struktuře větší než věta,

[Na Šumavě je mnoho nových hotelů a neustále vznikají nové], [což] přináší ekologické problémy.

3. k struktuře menší než věta (tj. k přísudkovému adjektivu)

Petr byl včera [unavený], [což] byl i dnes.

4. k jmenné skupině

Půjčil mi [sto korun], [což] tehdy bylo moc peněz.

5. k adverbiu apod. *Zabočili jsme [doleva], [což] byl správný směr.*

(NESČ, heslo VZTAŽNÁ VĚTA.)

1.3.2 Spojení textové

Spojení textové je takové spojení vět, kdy jsou věty spjaty určitou obsahovou souvislostí, ale zároveň jsou intonačně samostatné: *Byl uražen. Ale nedal se.; Zaklepal jsem na sklenici. A hned se objevil číšník.* (SČ, s. 358)

2 Přívlástek

Tato kapitola se zaměřuje na definici přívláستku. Je rozlišen přívlástek shodný a neshodný, popsány jsou jejich jednotlivé typy a postavení vzhledem k dominujícímu substantivu. Dále je vymezen přívlástek volný a těsný a v této souvislosti je pojednáno též o vztažných větách nerestriktivních a restriktivních.

Přívlástek je větný člen, který rozvíjí podstatné jméno (případně jiné výrazy, které se ve skladebné struktuře syntakticky chovají jako podstatné jméno, např. zájmena, číslovky) v jakékoli větněčlenské pozici. Na rozdíl od ostatních větných členů není přívlástek komponentem větné struktury, tj. není vázán na přísudek, ale je členem substantivní fráze. Přívlástek může mít podobu holého syntaktického členu (*absolutní vítěz, vítěz závodu*), fráze (*vítěz každé kategorie*) nebo věty (*závodník, který zvítězí*). (MČ 3, s. 160-161)

Přívláستky jsou rozdělovány podle různých kritérií. Z hlediska formy se rozlišuje přívlástek **shodný** (kongruentní) a přívlástek **neshodný** (nekongruentní). Toto rozdělení je důležité především pro slovosledné postavení atributu. Přívláстky na základě toho, jakým způsobem omezují význam substantiva, lze dále dělit na **volné** (nerestriktivní, neomezovací) a **těsné** (restriktivní, omezovací). Podle rozvitosti přívláстků rozlišujeme přívláстky **holé**, **rozvité** a **postupně rozvíjející**.

2.1 Přívlástek shodný

Přívlástek shodný je takový přívlástek, který se se svým řídicím substantivem shoduje v některých gramatických kategoriích, především v rodě, čísle a pádě. Shoda může být porušena v případech typu *chlap líná, ty kluku ušatá* – maskulinum má v nominativu a vokativu přívlástek ve tvaru feminina. Jedná se o prostředek citového zabarvení. Dále může být shoda porušena v případech typu *Nestalo se nic zvláštního; Přečtěte si něco pěkného* – přívlástek závislý na neurčitém zájmenu je ve tvaru genitivu, jestliže je daný zájmenný výraz v nominativu nebo akuzativu. V jiných pádech ke shodě již dochází: *Četli o něčem pěkném*. (MČ, s. 318)

Přívlastek shodný se dělí do tří skupin: na přívlastek kvalitativní, který vyjadřuje vlastnosti osob, zvířat nebo věcí pojmenovávaných substantivem, přívlastek kvantitativní, který charakterizuje kvantitu, a přívlastek referenční, který přibližuje adresátovi „*předmět řeči*“. (tamtéž, s. 318-322)

Přívlastek kvalitativní

Přívlastek kvalitativní je na prvním místě je vyjádřen adjektivy, přičemž povahu shodného přívlastku mají také nesklonná hovorová přídavná jména (*prima víkend*), nesklonná jména cizího původu (*country festival*), substandardní (nespisovné) zkratky přídavných jmen (*senza/bezva víkend*) a výrazy ve zkrácené podobě (*HIV-test*). (tamtéž, s. 318)

Kvalitativní přívlastky mohou být dále vyjádřeny vedlejšími větami atributivními vztažnými. Shoda přívlastkové věty s dominujícím substantivem se projevuje v rodě a v čísle relativu. Nejčastější je relativum *který* a jeho knižní ekvivalent *jenž*. U jmen s významem místním bývají také vztažná místní příslovce *kde, kam, odkud, kudy* a u jmen s významem časovým vztažná časová příslovce *kdy, odkdy, dokdy*. Vedle relativu lze u jmen s časovým významem užít i časové spojky *když*: *V tu dobu, kdy/když jabloně kvetly, nikdo do sadu nechodíval*. (tamtéž, s. 319)

Shodný přívlastek může být dále vyjádřen pomocí substantiv. Shoda se pak projevuje především v pádě. Přívlastkem je buď substantivum citově zabarvené, které svůj řídicí člen hodnotí (*chudák kluk, nebožka maminka*), nebo substantivum citově nezabarvené. V těchto případech se jedná o spojení obecného jména s vlastním u neživých objektů (*město Jihlava*) a u živočichů (*pes Dášenska*) a spojení dvou jmen obecných u neživých objektů (*čepice zmijovka*) a u živočichů (*káně myšilov*). Dále může jít ještě o spojení dvou jmen osobních, a to buď obecného s vlastním (*básník Neruda*), nebo dvou obecných (*pan učitel*). (SSČ, s. 264-265)

Přívlastek kvantitativní

Kvantitativní přívlastek se vyjadřuje číslovkami určitými (*jeden strom, první den, sedmero krkavců*) i neurčitými (*několik aut, mnoho domů*). Zahrnuje také číslovky základní

a neurčité, které se v nominativu a akuzativu s řídícím substantivem neshodují: *pět/několik mužů*. (SČ, s. 321-322) V tomto případě se tvar substantiva označujícího počítaný předmět nepovažuje za genitiv, ale za zvláštní pádový tvar, tzv. numerativ, se kterým tvoří číslovka frázi. Ta je podobná struktuře adjektivního atributu se substantivem. (MČ, s. 153)

Přívlastek referenční

Přívlastek referenční se vyjadřuje především ukazovacími zájmeny, přívlastňovacími zájmeny, zájmeny neurčitými a dále také adjektivy (*řečený, zítější...*). Má dvě základní funkce: jednak adresátovi pomáhá specifikovat, o co (koho) se v hovoru jedná (*Podej mi tu tužku*), jednak nastiňuje, které výrazy se vztahují k tomu samému objektu (*Byl jednou jeden král a ten král měl tři dcery*). (SČ, 1998, s. 322)

Postavení přívlastku shodného

Přívlastek shodný větěný stojí ve větě těsně vedle dominujícího substantiva, a to buď před ním (antepozice), nebo za ním (postpozice). Přívlastek nerozvitý nebo jen velmi slabě rozvitý stojí zpravidla v antepozici (*nový dům, drahá kniha*). (tamtéž, s. 323)

V postpozici se nerozvitý přívlastek nachází ve dvou případech, rozlišuje se postpozice:

a) aktuální (motivovaná): dochází k ní tehdy, „klademe-li důraz na vlastnost samu, nikoli na jejího nositele. Bývá tomu tak při důrazu motivovaném citově: *To je lišák mazaný; To je chlap líná; Bylo to víno znamenité*; dále při vytýkání do protikladu: *Žluté šaty ti sluší lépe než šaty červené; Já jsem odevzdal práci dobrou; Byli tam vesměs lidé staří apod.* Ve všech těchto případech jde o příznakovou aktualizaci základního (automatizovaného) slovosledného schématu. Postponovaný adjektivní přívlastek bývá nositelem větěného nebo úsekového přízvuku.“ (SSČ, 1989, s. 263)

b) neaktuální (nemotivovaná): „bývá v tradicionalismech lexikalizovaných zpravidla jako spojení povahy terminologické: *Království české; země Moravskoslezská; Karel Čtvrtý; mařinka vonná; kočka domácí. Závazná je postpozice také v typu Karel Novák mladší.*“ (tamtéž, s. 263)

Rozvítý přívlastek může být umístěn před i za dominující substantivum, přičemž platí, že čím je přívlastek delší, tím tíhne spíše k postavení za podstatným jménem. Jádrem takových přívlastků bývá často adjektivum dějové: *Dostal jsem k Vánocům knihu ilustrovanou známým malířem*. Antepozice těchto přívlastků je přijatelná například v publicistickém nebo odborném stylu: *Slavník je slámou vyplněná a látkovým obalem opatřená vložka do postele*. Je však vhodné se vyhýbat konstrukcím, v nichž se v anteponovaném přívlastku setkají předložkové pády: *Vstoupil do před první světovou válkou postaveného domu*. (PMČ, str. 500)

Vedlejší věty vztažné uvozené relativem stojí většinou co nejbližší za dominujícím substantivem. Je-li toto substantivum rozvito neshodným substantivním přívlastkem, stojí přívlastková věta až za tímto substantivem. (SČ, 1998, s. 325)

Pokud je jméno rozvíjeno více přívlastky, je důležité rozlišovat mezi **přívlastkem postupně rozvíjejícím** a **přívlastkem několikanásobným**. Přívlastek postupně rozvíjející vzniká při postupném rozvíjení (zpřesňování) významu řídicího substantiva. Jedná se o parataktickou determinaci postupnou: *moje nová jarní bunda*. Na sobě nezávislými podřazenými členy se zužuje společný nadřazený výraz a současně dochází k determinaci i mezi jednotlivými členy podřazenými, ty se neoddělují čárkou. (Adam, 2019, s. 103) Protikladem přívlastku postupně rozvíjejícího je přívlastek několikanásobný. Jedná se o skupinu vzájemně souřadných přívlastků, která může být teoreticky neomezeně rozšiřována. Pořadí členů je na rozdíl od postupně rozvíjejícího přívlastku zaměnitelné a jednotlivé členy jsou odděleny čárkou nebo souřadící spojkou. Nejedná se o zpřesňování významu dominujícího substantiva, nýbrž o zmnožení jeho charakteristik. (Hirschová, 2012, s. 66-67)

2.1.1 Přívlastek volný a těsný

Přívlastek volný (nerestriktivní, neomezovací) nezuzuje významový rozsah substantiva. Přináší totiž informaci, která je již obsažena ve významu substantiva (*kulatý sud*) nebo doplňuje informaci o tom, co je substantivem pojmenováno (*stověžatá Praha*). Tento přívlastek může být vynechán, aniž by se změnil smysl výpovědi: *Stověžatá Praha leží v srdci Evropy/Praha leží v srdci Evropy*. (PMČ, s. 495)

Přívlastek těsný (restriktivní, omezovací) naopak zužuje význam substantiva. Vybírá z množiny předmětů/významů, které dané substantivum označuje, jen určitou podmnožinu nebo prvek/prvky. Není možné jej beze změny významu věty vynechat: *Černá kočka přináší smůlu/Kočka přináší smůlu.* (tamtéž, str. 495)

Důležité je rozlišování přívlastku volného a těsného z hlediska pravopisného. V psaném jazyce totiž přívlastek volný oddělujeme čárkami, přívlastek těsný nikoliv. V mluvených projevech se však rozdíl mezi těsnými a volnými přívlastky projevuje: „Těsné přívlastky tvoří spolu s výrazem, k němuž se vztahují, jednu tónovou skupinu, volné přívlastky tvoří samostatnou tónovou skupinu.“ (SČ, 1998, s. 321)

2.1.1.1 Vztažné věty nerestriktivní a restriktivní

Jak přívlastek těsný, tak přívlastek volný může být vyjádřen vedlejší přívlastkovou větou. Rozdíl v pravopise se zde neprojevuje, jelikož se přívlastkové věty oddělují čárkou vždy.

Vztažné věty nerestriktivní nezužují význam výrazu, k němuž se prostřednictvím vztažného zájmena nebo vztažného zájmenného příslovce vztahují. Tyto věty jsou nazývány také jako charakterizační, jelikož nějakým dalším rysem charakterizují jev, který je již podstatným jménem či zájmenem vymezen: *Má sestra, která umí německy, nám tlumočila, co ti lidé chtějí. Sluníčko, které svítilo do pokoje, příjemně hrálo.* (MČ 3, s. 524)

Vztažné věty restriktivní naopak omezují význam determinovaného výrazu: *Pes, který štěká, nekouše.* Relativní větou „*který štěká*“ je zde omezena množina vymezená významem jména *pes*. (SČ, s. 184)

Hranice mezi přívlastkem volným a těsným, potažmo mezi větou nerestriktivní a restriktivní, je někdy velmi nejasná a pro její určení je potřeba znát kontext. „Máme-li říct, o jaký přívlastek jde ve výraze *Kaktusy, které žijí v suchu, // (,) žijící v suchu (,) mají bohatý kořenový systém,* musíme vědět, zda všechny kaktusy žijí v suchu. Je-li tomu skutečně tak, pak je přívlastek nerestriktivní, není-li tomu tak, pak jde o přívlastek restriktivní, vyčleňující z množiny kaktusů podmnožinu kaktusů, které žijí v suchu.“ (PMČ, str. 497)

Jak bylo již zmíněno, v pravopise se rozdíl mezi přívlastkem volným a těsným vyjádřeným vedlejší přívlastkovou větou neprojevuje. Rozdíl se netýká ani uvozovacích prostředků, avšak restriktivní věty mohou mít před substantivem, které determinují, kataforické zájmeno *ten, takový*: *Ten/takový člověk, který nekouří, ušetří*. Věty nerestriktivní se jménem, ke kterému se vztahují, takto korelativně spojovány nebývají: *Děšť, který stále houstl, nám začínal být velmi nepříjemný*. (MČ, s. 524)

Víme již, že v některých případech může být hranice mezi restriktivní a nerestriktivní povahou přívlastku, potažmo přívlastkové věty, velmi nejasná. Bez znalosti kontextu lze například souvětí *Pan rada šel ke kabátu, v kterém strážník nenašel žádné doklady, a pečlivě jej znovu ohmatal* interpretovat obojím způsobem. Dosadíme-li však do nadřazené věty kataforické zájmeno (... *k tomu kabátu, v kterém...*), jeví se pak atributivní věta jako restriktivní. (tamtéž, s. 524)

Kataforické zájmeno se však může objevit i ve spojeních nerestriktivních, a to u proprií či osobních zájmen (*já, ty*): *Tak tohle neřekl ani dr. Janík z ministerstva, ani ten Janík, který zastřelil statkáře Jirsu*. Mluvčí zde užitím kataforického zájmena ještě blíže specifikuje to, co je označeno propriem. Kataforické zájmeno v nerestriktivním spojení může být užito dále za účelem vyčlenění jisté části, zpravidla časové nebo místní, z objektu označeného propriem: *Nezval, který napsal Zpěv míru, už není ten Nezval, který napsal Podivuhodného kouzelníka*. (SČ, s. 187)

Věty restriktivní a nerestriktivní se liší tím, jaké výrazy mohou být jejich hlavou. Restriktivní vztažné věty mají hlavu jen jmennou skupinu (*Potkala znovu [dívku], [která] lízala zmrzlinu; Díval se [směrem], [odkud] se ozýval křik*). Nerestriktivní vztažné věty mohou mít hlavu různé kategorie. Odlišují se nerestriktivní vztažné věty, jejichž hlavou je jmenná skupina a n. v. v., jejichž hlavou je jiná než jmenná skupina (adjektivní, adverbiální, slovesná...). U n. v. v. se jmennou hlavou se užívá relativ *který/jenž, kde, kam, kdy...* a *jehož/jejíž/jejichž*. N. v. v. s hlavou jinou než jmennou hlavou jsou uvozeny relativem *což*: [*Moje kamarádka ze školy*], [*která/jež*] *seděla na gauči, kouřila (jmenná skupina); Karel byl včera [smutný], [což] byl i dnes (adjektivní hlava)* – viz 1.3.1.2.

(NESČ, heslo NEOMEZOVACÍ VZTAŽNÁ VĚTA.)

Další odlišnost mezi větami restriktivními a nerestriktivními lze spatřovat v tom, že ve větách restriktivních lze zájmena *který/jenž* nahradit zájmeny *jak* nebo nesklonným *co* . U vět nerestriktivních tato záměna většinou možná není:

restriktivní v. v. – *Evi dnes odpoledne navštívil jeden kluk a dvě dívky. Ta dívka/Dívka, která/co seděla na gauči, kouřila.*

nerestriktivní v. v. – *Evi dnes odpoledne navštívila jedna dívka a dva kluci. Ta dívka/Dívka, která/*co seděla na gauči, kouřila.*

(NESČ, heslo OMEZOVACÍ VZTAŽNÁ VĚTA.)

2.2 Přívlástek neshodný

Přívlástek neshodný je takový přívlástek, který se se svým řídicím substantivem neshoduje v rodě, pádě a čísle a jeho tvar zůstává neměnný (*cesta lesem, cestou lesem, cestě lesem*). Neshodný přívlástek stojí těsně za substantivem (v postpozici), které určuje. Rozlišujeme dva typy přívlástků neshodných, a to rekční (valenční) a nevalenční (adjunkční, přimykající). (SČ, s. 326)

Rekční přívlástek

Rekční přívlástek vzniká jako náhrada přísudkového výrazu dějovým/stavovým substantivem (*ptáci zpívají – zpěv ptáků*), nebo jako náhrada vedlejší věty infinitivem či dějovým substantivem (*zákaz, abys kouřil – zákaz kouřit/kouření*). (tamtéž, s. 327)

Závislost tohoto přívlástku na řídicím jméně je vyjádřena pádem. Přívlástek může být v dativu, instrumentálu nebo v předložkovém pádě, avšak nejčastější formou tohoto typu přívlástku je genitivní substantivum. (SSČ, s. 263)

Z významového hlediska lze rozlišovat:

- a) genitiv agentní (vyjadřuje konatele): *zpěv ptáků*
- b) genitiv nositele vlastnosti: *smutek pozůstalých*
- c) genitiv patientní (vyjadřuje objekt zasažený dějem): *okupace země* (SČ, s. 327)

Druhou možností vzniku neshodného přívlastku s fixovanou formou je vynechání přísudku, přičemž nejčastější je opět podoba různých druhů genitivů:

- a) genitiv posesivní (přivlastňovací): *ručičky hodinek*
- b) genitiv původce (autorský): *opery Bedřicha Smetany*
- c) genitiv zobrazovaného: *obraz prezidenta*
- d) genitiv dedikační (označuje, na čí počest je to, co je označeno řídicím jménem, pojmenováno): *ulice Bratří Čapků*
- e) genitiv vlastnosti: *člověk veselé mysli*
- f) genitiv vysvětlovací: *trest smrti*
- g) genitiv kvantifikovaného předmětu: *kus pole*
- h) genitiv stupňovací: *kniha knih, hrůza hrůz* (PMČ, str. 506-508)

Adjunkční přívlastek

Adjunkční přívlastek bývá vyjádřen adverbii (*cesta zpátky, četba vleže*) či adverbiálními výrazy (*nádoba z hlíny, procházka podél řeky*). Ze sémantického hlediska se dále rozlišuje adjunkční přívlastek s významem místním (*pobyt u moře*), časovým (*počasí včera*), způsobu (*život na vysoké noze*), průvodních okolností (*procházka s kamarádkou*), míry (*práce za tři*), účinku (*nuda až k zešilení*), výsledku/následku (*proměna v labuť*), zřetele (*hlava na počty*), nástroje/prostředku (*řezání pilou*), původu (*vaření z vody*), příčiny (*sňatky z rozumu*) a podmínky (*jízda za mokra*), přípustky (*víra navzdory poznání*). (SSČ, s. 270)

Zvláštním typem přívlastku neshodného je tzv. *nominativ jmenovací* (*časopis Květy, kniha Babička*). Na rozdíl od výše zmiňovaného shodného substantivního přívlastku (*básník Neruda, pes Dášenska*) se nominativ jmenovací vyznačuje tím, že se v ostatních pádech neshoduje se svým základním substantivem, nesklouje se tedy spolu s ním. Mezi oběma typy však není ostrá hranice a v některých případech může nominativ jmenovací nabývat charakteru přívlastku shodného (*na hoře Říp – na hoře Řípu*). (SSČ, s. 271)

Postavení přívlastku neshodného

Jak již bylo podotknuto, stojí neshodný přívlastek za řídícím substantivem, v těsné postpozici. Ojediněle může však stát i v antepozici, a to v případech, kdy je přívlastek vyjádřen substantivem s adjektivním skloňováním (*Komenského ulice*), v ustálených spojeních (*ve vlastním smyslu slova/ve vlastním slova smyslu* – ve spojeních tohoto typu je možná postpozice i antepozice) a dále může být do antepozice umístěn neshodný přívlastek přívlastňovací v hovorovém jazyce (*tatínek Járý – Járý tatínek*). Jestliže závisí na jméne více neshodných přívlastků, pak nejbliže k tomuto jménu stojí přívlastek v genitivu (*nelegální obchod domorodců s perlami*) nebo adverbium (*cesta tam a zase zpátky dr. Papula*). (SČ, s. 330)

3 Časoprostorová určení

Tato kapitola se věnuje časoprostorovým určením. Zmíněny jsou nejčastější otázky, kterými se na tato určení ptáme. Popsány jsou věty místní a časové, a to zejména z hlediska jejich nejčastějších uvozovacích prostředků a odkazovacích výrazů, kterých se často užívá v jejich řídicích větách. Dále je pojednáno také o tzv. pravých větách vedlejších a o „přechodovosti“ mezi větami příslovečnými místními/časovými a přívlastkovými.

3.1 Určení místa

Určení místa označuje místní okolnosti. Rozlišují se určení místa statická a dynamická. Statická určení odpovídají na otázku *kde?* (*Pes pobíhá na zahradě*). Dynamická určení se člení na určení direktivní (směrová), která odpovídají na otázku *kam?* (*Žák si sbalil sešity do batohu*) nebo *odkud?* (*Z lesa vyběhla srnka*), a nedirektivní, která odpovídají na otázku *kudy?* (*Procházel se lesem*). (SČ, s. 261)

V některých případech může být hranice mezi určením lokálním a časovým velmi nejasná. „Určení místa se někdy nahrazuje určením času, a proto je nelze vždy rozlišovat: *Hned za pomníkem je kovárna. Wer. – Tři čtvrtě hodiny východně od Libočan. Rais.*“ (Šmilauer, 1966, s. 259)

„STOJÍTE NA ZAČÁTKU NOVÉ KAPITOLY SVÉHO ŽIVOTA. (budeme se ptát KDE, i když je jasné, že celkový význam je časový), MLČEL AŽ DO JIHLAVY. (zde už pouze JAK DLOUHO – „dokud jsme nedojeli do Jihlavy“), SETKALI JSME SE PŘED DIVADLEM. (1. „před budovou“ – KDE, 2. „před představením“ – KDY, interpretace závisí na kontextu.)“ (Hirschová, 2012, s. 53-54)

3.1.1 Vedlejší věty místní

Vedlejší věty místní jsou uvozeny vztažnými příslovci *kde, kam, odkud, kudy* apod. Rozlišují se:

a) Místní určení statická na otázku *kde?* – ve větě hlavní se užívá korelativ typu *tu, tam, někde, všude* nebo substantiv s velmi obecným místním významem (*místo*): *Tam, kde kdysi byl hladký asfalt/Na místech, kde kdysi byl hladký asfalt, jsou dnes vidět jen samé díry.*

b) Místní určení direktivní (směrová) na otázku *kam?* – ve větě hlavní se užívá korelativ typu *tam, někam* nebo substantiv s nejobecnějším významem (*místo*): *Schovej to tam/na místo, odkud to nikdo nevytáhne.*

c) Místní určení direktivní (směrová) na otázku *odkud?* – ve větě hlavní se užívá korelativ *odtud, odtud* nebo substantiv s obecným místním významem: *Hlas se ozýval odtud/z míst, kam děti nešly.*

d) Místní určení nedirektivní na otázku *kudy?* – ve větě hlavní se užívá korelativ *tudy, místy*: *Dostal se tam tudy/místy, kudy pronikalo světlo.*

(SČ, s. 262-266)

3.2 Určení času

Určení času označuje časové okolnosti. Rozlišují se určení časově lokalizující, která odpovídají na otázku *kdy?* (*V noci jsem nemohla spát*), určení časově limitující, která odpovídají na otázku *odkdy?* (*Petr pracuje odted'ka*) nebo *dokdy?* (*Petr pracuje doted'ka*) a určení časově kvantitativní, která jsou buď durativní, nebo frekventativní. Durativní odpovídají na otázku *jak dlouho?* (*Petr pracuje celý den*), frekventativní odpovídají na otázku *jak často?* (*Petr pracuje každý den*). (NESČ, heslo PŘÍSLÓVEČNÉ URČENÍ ČASU.)

3.2.1 Vedlejší věty časové

Časová určení odpovídající na otázku *kdy?*

Časová určení odpovídající na otázku *kdy?*, respektive časově lokalizovaná větná adverbialia, určují čas věty řídicí tím, že vyjadřují jiný děj současný, předčasný nebo následný.

a) *Vedlejší věty časové vyjadřující současnost děje věty vedlejší s dějem věty řídicí*

Současnost děje věty vedlejší s dějem věty řídicí vyjadřují vedlejší věty časové uvozené spojkou *když* (v hovorovém jazyce spojkou *jak*): *Když docházeli k rychtě, zahlédli tam před ní jiné dva kyrysníky.*

Vedlejší věty časové uvozené spojkou *až* vyjadřují současnost dvou dějů v budoucnosti: *Až se budeme vracet, zastavíme se u babičky.*

Spojovací výrazy *právě když, zrovna když* jasně signalizují přesnou časovou shodu věty řídicí a vedlejší: *Vyskočil jsem z vagonu, právě když/zrovna když nárazníky o sebe zazvonily.*

Spojovací výraz *ještě když* zřetelně signalizuje, že obsah věty řídicí platí minimálně do chvíle, kdy začal děj věty vedlejší: *Ještě když se svlékal, třásl se mu ruce.*

Spojovací výraz *už když* jasně signalizuje, že obsah věty řídicí platí minimálně do chvíle, kdy začal děj věty vedlejší, a to dříve, než se očekávalo: *Petr se mračil, už když vystupoval.*

Spojovací výraz *teprve když (až když, teprve až když)* jasně naznačuje, že obsah věty řídicí platí maximálně do chvíle, kdy začal platit děj věty vedlejší, a to později, než se očekávalo: *Začali topit, teprve když se baron vrátil na zámek.*

Spojovací výraz *ted' když* jasně naznačuje, že platnost děje věty zahrnuje moment promluvy: *Ted' když to vím, jsem zcela klidný.*

Spojky *zatímco, zatím co, mezitímco, mezitím co, co* signalizují úplnou současnost děje věty řídicí a vedlejší: *Zatímco mluvil, vešlo do domu několik mužů.*

Spojka *kdykoliv* vyjadřuje opakovanost dvou souběžně probíhajících dějů: *Kdykoliv vařila, děti si hrály v kuchyni.*

Skutečnost, že oba děje se opakují pravidelně, signalizují spojovací výrazy *vždy(cky)/pokaždé když*: *Vždycky když ho potkám, uctivě mě pozdraví.*

Spojka *jak* vyjadřuje, že děj věty řídicí postupuje paralelně s dějem věty vedlejší: *Jak šla léta, měnili se šéfové v dílně.*

(PMČ, s. 445-447)

b) Vedlejší věty časové vyjadřující předčasnost děje věty vedlejší před dějem věty řídicí

Předčasnost děje věty vedlejší před dějem věty řídicí vyjadřují vedlejší věty časové uvozené spojkou *když*: *Když král to psaní přečetl, zavolal k sobě své dva syny.*

Spojka *až* signalizuje předčasnost v budoucnosti: *Až přestane pršet, půjdeme na procházku.*

Spojovací výraz *teprve když* (*až když, teprve až když*) jasně naznačuje, že obsah věty řídicí platí po okamžiku, kdy začal platit děj věty vedlejší: *Povolil stisk ruky, teprve když spatřil v jejích očích slzy.*

Spojka *kdykoliv* vyjadřuje opakovanost děje věty řídicí a vedlejší: *Kdykoliv upekla buchtu, kousek mi přinesla.*

Spojka *jakmile* (*jak*) vyjadřuje okamžitý nástup děje věty řídicí po ději věty vedlejší: *Postup bude zaveden do praxe ihned, jakmile bude nová metoda schválena.*

Spojky *jen, sotva, sotvaže* vyjadřují okamžitý nástup děje věty řídicí po ději věty vedlejší: *Sotva usnul, popadl ho někdo za ruku.*

Spojovací výrazy *hned jak, jen co, jak jen* signalizují okamžitý nástup děje věty řídicí po ději věty vedlejší: *Jen co se ohřejeme, hned zase půjdeme.*

(tamtéž, s. 447-448)

c) Vedlejší věty časové vyjadřující následnost děje věty vedlejší po ději věty řídicí

Následnost vedlejší věty po ději věty řídicí vyjadřují věty uvozené spojkou *než* (*nežli*): *Než se naobědval, umyl si ruce.*

Následnost dále vyjadřují spojovací výrazy *dříve než, ještě než, ještě předtím než, (ještě) před tím, než*: *Dříve než se rozloučíme, pronesl bych rád pár slov.*

(tamtéž, s. 449)

Časová určení odpovídající na otázku *odkdy*?

Časová určení na otázku *odkdy*? vymezují začátek platnosti děje. Vedlejší věta určuje začátek platnosti děje věty řídicí tím, že vyjadřuje děj, po jehož realizaci může děj věty hlavní nastat. Děj věty vedlejší je tak vzhledem k ději věty řídicí předčasný: Spojovací výrazy takových vět jsou *od (té) doby/chvilě, co (kdy); od toho okamžiku, co (kdy); co: Od té doby, co jsem odešla, změnilo se spoustu věcí.* (tamtéž, s. 449)

Časová určení odpovídající na otázku *dokdy*?

Časová určení na otázku *dokdy*? vymezují konec platnosti děje. Vedlejší věta určuje konec platnosti děje věty řídicí tím, že vyjadřuje děj, který děj věty řídicí přerušil/ukončil. Děj věty vedlejší je tak vzhledem k ději věty hlavní následný. Spojovací výrazy takových vět jsou:

než, dokud (pokud, pokavad), až: Počkám, až se rodiče vrátí; Zůstanu u tebe, dokud ti nebude lépe; Budu jezdit autobusem, než si koupím auto. (tamtéž, s. 450)

Časová určení odpovídající na otázku *po jakou dobu?*

Časová určení na otázku *po jakou dobu?* vymezují časový rozsah platnosti děje. Vedlejší věta vymezuje časový rozsah platnosti děje věty řídící tím, že vyjadřuje souběžně probíhající děj, na který je průběh děje věty řídící vázán, oba děje jsou tak současné. Spojovací výrazy takových vět jsou *dokud (pokud); po (tu)dobu, co; celou dobu, co: Zůstanu v posteli tak dlouho, dokud budu nemocný; Myslel na to celou dobu, co byl v práci.* (tamtéž, s. 450-451)

Časová určení odpovídající na otázku *za jak dlouho?*

Vedlejší věty tohoto typu časového určení jsou uvozeny nejčastěji výrazem *za dobu, kdy (co): Za dobu, kdy jsem studoval v Anglii, jsem se naučil anglicky.* (tamtéž, s. 451)

Časová určení odpovídající na otázku *na jak dlouho?*

Vedlejší věty tohoto typu časového určení bývají uvozeny výrazem *na dobu, co: Loučíme se jen na dobu, co budeš v lázních.* (tamtéž, s. 451)

Časová určení na otázku *jak dlouho?*

Základními výrazovými prostředky jsou adverbia *dlouho, krátce, nedlouho aj.* a adverbiální pády: *Dělám na tom už týden.* (tamtéž, s. 451)

Časová určení na otázku *jak často?*

Základními výrazovými prostředky jsou adverbia *vždy, někdy, občas, pokaždé, denně, zřídka, jednou ročně...* (tamtéž, s. 451)

U vedlejších vět můžeme někdy pozorovat přechod od vztahu časového ke vztahům jiným, nejčastěji podmínkovému. Význam podmínky totiž rovněž disponuje časovými aspekty, jelikož podmínka časově předchází před dějem, který podmiňuje. Významy na přechodu mezi okolnostmi časovými a podmínkovými často vyjadřují věty uvozené spojkou *když*. „KDYŽ CHCEŠ VOLNO, MUSÍŠ POŽÁDAT VEDOUCÍHO. KDYŽ TI CHCE NĚKDO UDĚLAT RADOST, NEMÁŠ BÝT NA NĚHO HRUBÝ. – tyto věty připouštějí jak význam časový, tak podmínkový. KDYŽ V TOM NAJDE CHYBY, HODÍ

MI TO NA HLAVU. – v této vedlejší větě bychom časovou okolnost viděli tehdy, kdyby jí kontext dodával význam „pokaždé, když...“, jinak ji intuitivně chápeme jako vedl. větu podmínkovou.“ (Hirschová, 2012, s. 55)

3.3 Pravé vedlejší věty vztažné

Pravé vedlejší věty jsou věty přívlastkové. Rozdělují se do dvou skupin, a to na (1) věty determinující substantivum či jiný výraz substantivní povahy a na (2) věty determinující substantivní či substantivizované zájmeno. (MČ, s. 527)

(1) Vztažné věty determinující substantivum či jiný výraz substantivní povahy (kromě zájmena) jsou nejčastěji uvozeny zájmenem *který/jenž* a stojí bezprostředně za substantivním výrazem, ke kterému se vztahují. Restriktivní věty mohou mít v nadřazené větě kataforicky užitá odkazovací zájmena *ten/takový*: *Podej tu knihu, která leží tam pod oknem* (viz 2.1.1.1). Dále mohou být vztažné věty determinující substantivum uvozeny zájmenem *jaký*. Na rozdíl od zájmen *který* a *jenž* se nemusí shodovat se singulárním substantivem v čísle: *Petr z té kapsy vytáhl nůž. Takový, jaké teď přicházely do módy*. Nejde-li však o druh, ale jen o kvalitu, zájmeno *jaký* se shoduje v čísle s determinovaným substantivem: *Jeho tvář byla celá stažena námahou, s jakou potlačoval své rozčilení*. Především v hovorových projevech může být vedlejší věta uvozena vztažným nesklonným adjektivním zájmenem *co*, ve vedlejší větě zastává větněčlenskou funkci substantivní povahy: *Půjč mi tu knihu, co jsi včera četl*. Vztažné *co* se může objevit ve spojení se zájmenem 3. os. bez větněčlenské platnosti: *Ta paní, co ji sem vedl, ta je v pořádku (co ji = kterou)*. Zájmeno *jak* uvozuje, opět jen v hovorových projevech, vztažné věty ve spojení se zájmenem 3. os. Tyto věty odpovídají větám se zájmenem *jaký*: *To je ta paní, jak jsi jí tak vynadala*. (tamtéž, s. 527-528)

Vztažné věty determinující substantivum či jiný výraz charakteru substantivního mohou být dále uvozeny vztažnými zájmennými příslovci a příslovečnými pády vztažných zájmen (významu místního a časového). Jedná se o determinaci rázu okolnostního. (tamtéž, s. 528)

Rozlišují se:

a) věty, které determinují substantivum v neadverbiálním pádě – jsou uvozeny buď vztažnými zájmeny v adverbiálních pádech: *Stráně, z nichž se dříve ozývalo bučení, byly nyní mrtvé a němé (z nichž = odkud)*, nebo jsou uvozeny vztažnými příslovci s místním nebo časovým významem (obvykle je lze nahradit vztažnými zájmeny): *Nastala noc, kdy gestapo honilo studenty po celé Praze (kdy = během níž)*. (tamtéž, 1987, s. 529)

b) věty, které determinují předložkový substantivní výraz s velmi zřetelným významem místním nebo časovým – bývají uvozeny vztažnými příslovci: *Žil v městečku, kde každý znal každého*, tyto věty představují už přechod mezi větami přívlastkovými a příslovečnými, přechodovost se u některých vět projevuje možností změnit uvozovací příslovce v časovou spojku *když*: *V polovici listopadu, kdy/když vítr shazoval z ohromného topolu poslední listí, došlo psaní z Prahy*, dále mohou být tyto věty uvozeny příslovečnými pády zájmen (*pod smrčkem, nedaleko něhož zavražděná ležela*). (tamtéž, s. 529-530)

c) spojení vět s výrazy složenými ze substantiva s širokým, kategoriálním (místním nebo časovým) významem a ze vztažného příslovce téhož obecného významu, jako má substantivum: *na (tom) místě, kde...; (tím) směrem, odkud/kam/kde...; od té doby/chvilě/okamžiku, kdy... apod.*, tyto věty představují rovněž přechod mezi větami přívlastkovými a příslovečnými, spojení s významem časovým/místním lze převést na spojení s vedlejší větou časovou/místní (vedlejší věta místní je vždy pouze vztažná): *V době, kdy jsme se seznámili, zabýval se.../Když jsme se seznámili, zabýval se..., Na místech, kde jsme se koupávali, je nyní staveniště./Kde jsme se koupávali, (tam) je nyní staveniště*. (tamtéž, s. 530)

(2) Věty determinující substantivní či substantivizované zájmeno se dělí na věty determinující zájmena ukazovací a věty determinující zájmena jiná (především neurčitá a osobní). (MČ, s. 530)

Věty determinující zájmeno *ten, onen, týž* a *takový*: *Správná odpověď je taková, která zahrnuje všechny dílčí případy*. Ukazovací zájmeno v těchto spojeních signalizuje vztažnou větu restriktivní (z množiny předmětů je vybírán určitý předmět či určitá

podmnožina předmětů – srov. výše kap. 2.1.1.1). (tamtéž, s. 530-531) Jinde (SČ, PMČ) se ale zájmena ukazovací považují pouze za odkazovací výraz a přiřčejují se k závislé větě.

Věty determinující zájmena jiná, především neurčitá a osobní, bývají uvozena relativy *který, kdo, co*. Zájmeno *který* se vztahuje k osobním zájmenům: *My, kteří nekouříme, ušetříme dost peněz*. V hovorovém jazyce může být zájmeno *který* nahrazeno nesklonným *co*: *My, co nekouříme, ušetříme dost peněz*. Zájmeno *kdo* se vztahuje k neurčitým a záporným zájmenům odkazujícím k osobám, jako jsou *někdo, kdosi, nikdo apod.*: *Nemám nikoho, o koho bych se mohl opřít*. (tamtéž, s. 531-532)

3.4 Přejchodné pásmo mezi větami přívlastkovými a příslovečnými místními/časovými

Věty s místním významem

Jak bylo již zmíněno, vedlejší věty místní bývají uvozeny výrazy typu *kde, kam, odkud, kudy, kdekoli apod.* V řídicí větě často bývají odkazovací výrazy (korelativa) *tam, odtud, tudy apod.*

Výraz, na kterém závisí vedlejší věta s místním významem, je důležitý pro větnejčlenskou platnost této věty. Jestliže vedlejší věta závisí na korelativním výrazu, jedná se o větu příslovečnou místní: *Čekal jsem na tebe přesně tam, kde jsme se domluvili*. Pokud závisí vedlejší věta na substantivu, považujeme ji za přívlastkovou: *Šli jsme po cestách, kde vedou turistické značky*.

Místo korelativ *tam, odtud, tudy apod.* může být užito příslovečných výrazů *na (tom) místě (Seděla jsem na místě, kde vždycky sedávala moje babička), tím směrem (Vypravili se tím směrem, odkud slyšeli výkřiky), v tu stranu (Dívali se v tu stranu, odkud přijeli)*. Z čistě formálního hlediska se však jedná o vedlejší věty přívlastkové k substantivům *místo, směr, strana*. Jednoznačně přívlastkové jsou pak takové věty, kde se jedná o konkrétní místní určení (*dům, hotel, ulička*). (Šmilauer, 1966, s. 267)

Panevová konstatuje, že „tam, kde je třeba vyjádřit jemnější sémantickou variaci (diferenciaci), kde nestačí udání směru, východiska, místa nebo cíle (kudy, odkud, kde, kam), je třeba užít vztahné věty přívlastkové, přestože jde o stejný typ místních okolností“

a dokládá to na větách „*Chlapec se díval na to místo, přes které lezl pes*“ (formálně přívlastková věta) a „*Chlapec se díval tam, kudy lezl pes*“ (vedlejší věta místní). První věta nepředstavuje úplnou synonymní parafrázi věty druhé, respektive první věta nemá parafrázi ve vedlejší větě místní. (Panevová, 1976, s. 286)

Tzv. vedlejší věty místní mají tak, co se týče roviny významové stavby (tektogramatické), totožnou strukturu jako vedlejší věty přívlastkové. Mají rovněž společné prostředky parafrázování – často lze vztažné zájmeno zaměnit vztažným příslovcem beze změny významu. Substantivum, ke kterému se tzv. vedlejší věty místní vztahují, bývá velmi obecného významu a může být nahrazeno korelativem, případně vynecháno. Tzv. vedlejší věty místní je tedy možné na rovině významové stavby chápat jako „vedlejší predikace závislé na (lexikálně prázdném) substantivu z predikace řídicí.“ (tamtéž, s. 286, 289)

Věty s významem časovým

Co se týče přechodovosti mezi větami příslovečnými časovými a větami přívlastkovými, je to podobné jako u vět místních.

V řídicí větě mohou být substantiva s velmi obecným významem *doba*, *chvíle*, *okamžik apod.*, vedlejší věty pak bývají uvozeny výrazy *kdy*, *co*, *jak*: *Od (té) chvíle, kdy ji uviděl, zamiloval se do ní; Bydlím tady od (té) doby, co tu pracuji*. Substantiva *doba*, *chvíle*, *okamžik apod.* můžeme tedy chápat jako odkazovací příslovečné výrazy. Z čistě formálního hlediska se však podobně jako u vět místních jedná o vedlejší věty přívlastkové k substantivům *doba*, *chvíle*, *okamžik apod.* (Šmilauer, 1966, s. 276)

4 Tzv. nepravé vedlejší věty vztažné

Tato kapitola se zabývá nepravými větami vedlejšími vztažnými. Nejprve jsou stručně charakterizovány obecně nepravé vedlejší věty, poté je pozornost věnována konkrétně nepravým vedleším větám vztažným. Představena je klasifikace nepravých vět vedlejších vztažných podle Daneše. Dále je pojednáno o druzích nepravých vět vedlejších, o jejich nejčastějším výskytu a důvodu jejich užití. Další část stručně představí publicistický styl a popíše typické jazykové prostředky publicistických projevů. Poslední část kapitoly se věnuje zvláště jazykovým prostředkům syntaktickým, které zahrnují právě i nepravé vedlejší věty.

Tzv. nepravé věty vedlejší jsou věty, které nemají charakter věty závislé, svůj řídicí člen obsažený v hlavní větě tedy nijak nedeterminují. Formálně jsou to věty vedlejší, neboť jsou uvozeny podřadicími spojovacími prostředky, avšak obsahově mají povahu věty hlavní. Svým obsahem navazují na děj věty předcházející, popisují, jaký děj pokračuje po ději vyjádřeném v předcházející větě. F. Daneš je proto označuje také jako „*relativní věty pokračovací (kontinuační)*“. (VaT, s. 136)

Od skutečných vedlejších vět se liší také tím, že je nelze vyjádřit nevětně, tj. nominalizovat. (Hubáček et al., 2002, 260) Jedná se o dvě souřadné a syntakticky nezávislé věty, mezi nimiž je určitý koordinační vztah: *Tu knihu jsem dal Zdeňce, která ji vrátila do knihovny / Tu knihu jsem dal Zdeňce a ta ji vrátila do knihovny (vztah slučovací); Hledal asi hodinu poštovní schránku, kterou nenašel/Hledal asi hodinu poštovní schránku, ale nenašel ji (vztah odporovací).* (VaT, s. 136)

MČ (s. 539) popisuje nepravé vedlejší věty jako „věty, které nejsou začleněny do nadřazené věty, přesto, že jsou uvozeny spojovacími prostředky, které fungují jinde jako podřadicí“ a dále zmiňuje, že „jejich hypotaktičnost se projevuje jen těsnějším sepětím vět, než jaké je při způsobu parataktickém“.

Nepravé vedlejší věty vztažné můžeme členit do dvou skupin, a to na věty pseudodeterminační a navazovací. (MČ, s. 533) Je vhodné připomenout, že přívlastek

nepravé se týká výrazu vedlejší (věty), vztažné věty to jsou nepochybně. Jejich nepravost spočívá v tom, že nevyjadřují přívlastek, nemají charakter závislé věty. (tamtéž, s. 525)

Věty pseudodeterminační jsou specifickým druhem determinující propozice – řídicí substantiva jimi nejsou nijak determinována, vyjadřují však děj, kterého se substantiva, k nimž se vztahují, přímo účastní, nikoli děj mimoběžný. Pseudodeterminační věty lze dále rozdělit na kvaziatributivní věty vlastní, které jsou uvozeny adjektivními vztažnými zájmeny *který/jenž* (*Otevřela dveře, z nichž se vyvalilo mračno páry*), a kvaziatributivní věty okolnostní, které jsou uvozeny vztažnými zájmennými příslovci, především místního významu (*Šel do hospody, kam ho doprovázela i jeho žena*). (tamtéž, s. 533-534)

Nepravé vedlejší věty vztažné navazovací zahrnují typ prostě navazovací s uvozovacím zájmenem *což* a jeho tvary (*Vlak měl zpoždění, s čímž jsem nepočítal*) a typ okolnostně navazovací s uvozovacími příslovci *přičemž, pročež, načež...* (*Špatně se učil, načež neuspěl u zkoušky*). (tamtéž, s. 534)

4.1 Postavení vztažných vět nepřívlastkových k vztažným větám přívlastkovým nerestriktivním (podle Daneše)

Daneš načrtl „postavení vztažných vět nepřívlastkových (A) v poměru k vztažným větám přívlastkovým, a to pochopitelně těch, které mají platnost nerestriktivní (neomezovací), tj. takových, které přinášejí informaci, která není nutná k identifikaci denotátu. Jsou dvojího typu (A, B)“. (Daneš, 2009, s. 338)

A) Věty neatributivní, které nemají determinující povahu, se vyskytují dvou druhích:

„A1: *Otevřela dveře do kuchyně, z **kterých** se vyvalilo mračno páry. Zemřel v Klatovech, **kde** je také pochován.*“ Vedlejší věta je uvozena vztažnými zájmeny *který/jenž* a příslovci *kde, kam...*, „které se anaforicky vztahují k nějaké substantivní frázi ve větě řídicí (jsou s ní konferenční), a věta sama vyjadřuje děj, který následuje po ději ve větě řídicí a představuje jeho pokračování. Jde tedy o věty **pokračovací (kontinuační/kontinuativní)**“. (tamtéž, s. 338-339)

„A2: a) *Lidé budou hmotně zainteresováni, což bude mít vliv i na kvalitu zboží. Bylo slyšet rachotit klíče a zamykat dveře, načež nastalo v chrámě hrobové ticho.* b) *Půjčil mi sto korun, což tehdy bylo hodně peněz.*“ Vedlejší věta je uvozena vztažným zájmenem *což* nebo příslovci *načež, pročež...* V případě (a) se relativní věta vztahuje na celý obsah hlavní věty, v případě (b) se vztahuje jen na některou ze složek hlavní věty. Obsah vztažné věty jistým způsobem na obsah věty hlavní. Jde tedy o věty **navazovací**. (tamtéž, s. 339)

B) Věty, které mají povahu přívlastku platnosti nerestriktivní, tzn. „nepřinášejí identifikační kvalifikaci denotátu“. (tamtéž, s. 339) Grepl a Karlík je popisují jako věty, které „nejsou relevantní z hlediska toho, co má mluvčí na mysli“. Podle nich přinášejí jen vedlejší doplňující informaci, mající povahu jakéhosi vysvětlujícího komentáře. Označují je tak termínem věty **explikativní (vysvětlovací)**. (SČ, 1998, s. 187) Objevují se opět ve dvou druzích:

„B1: *Nejvíce potíží to působí dopravě, která pak na všechny úkoly nestačí.*

B2: *Oženil se s dcerou bohatého podnikatele, což mu přineslo dobré finanční zajištění.* Tyto věty, uvozené relativy typu *což, přičemž, ...*, se někdy objevují ve formě parenteze (vsuvky).“ (Daneš, 2009, s. 339)

Daneš vyjadřuje obavu, že „termín explikativní není výstižný. Co se tu explikuje? A jde vždy o informaci vedlejší? Nerestriktivní relativní věty mívají velmi různý obsah a vztah k řídicí substantivní frázi, informují o dalších okolnostech a leckdy vyjadřují i informaci dost důležitou, nikoli vedlejší. Spíše bych tedy řekl, že tyto vztažné věty přinášejí prostě nějakou další, identifikačně nerelevantní, informaci o denotátu řídicí substantivní fráze“. (tamtéž, s. 339)

Mezi propozicí přívlastkové (případně nepřívlastkové) věty a propozicí věty maticové může příjemce pod obecně vysvětlujícím vztahem interpretovat různé vztahy typu koordinačního, zejména odporovacího, nebo také determinačního (příčinného, důvodového, přípustkového...): „*Kyselova výprava bývala označován jak kubismus, což je hotové ignorantství.* —> ... **ale to** je hotové ignorantství – *Při jízdě v mlze neužíváme dálková světla, která před námi vytvářejí světelnou clonu.* —> ... **neboť / protože** před námi vytvářejí světelnou clonu.“ (tamtéž, s. 339)

Je třeba dodat, že mezi vztažnými větami typu B (nerestriktivními, explikativními) a vztažnými větami kvalifikačními (restriktivními) není ostrá hranice a mnoho případů se nachází na rozhraní obou typů. Podobně tomu je u vět typu B (nerestriktivních, explikativních) a A (neatributivních, nedeterminační povahy). (tamtéž, s. 340)

„Vztažné věty nepřívlastkové mají nejbližší k vztažným větám přívlastkovým neomezovacím a někdy je nelze rozlišit“ a dále dodává, že „věta vztažná je nejvýrazněji nepřívlastkovou tehdy, vyjadřuje-li děj zřetelně následný jako složku konkrétní události“. (Svoboda, 1972, s. 109, 111)

4.2 Druhy nepravých vedlejších vět

Nepravé vedlejší věty mohou být buď vztažné (relativní), nebo spojkové.

Nepravé vedlejší věty vztažné (přívlastkové)

O nepravých vedlejších větách vztažných (přívlastkových) bylo pojednáno již v předchozí kapitole. Je vhodné dále zmínit, že vzhledem k formální totožnosti vztažných vět přívlastkových (vyjadřujících vlastnost) a vztažných vět nepřívlastkových (vyjadřujících pokračování děje) je třeba věnovat pozornost tomu, aby nedošlo k možné dvojí interpretaci věty s *který/jenž*: *Oženil se s krásnou Římankou, s níž měl chlapečka*. Tuto výpověď je třeba přeformulovat, jestliže se vztahuje k budoucnosti. Pokud by se totiž jednalo o přívlastkovou větu, výpověď by měla význam: „*měl už s Římankou chlapečka a pak se s ní teprve oženil*“, v případě, že by šlo o větu nepřívlastkovou/pokračovací, význam by byl: „*oženil se Římankou a pak s ní měl chlapečka*“. (SČ, s. 188)

Pokračovací vztažné věty, které vyjadřují výsledek či následek děje věty předcházející považují Grepl a Karlík za nesprávné: *Spadl pod vlak, který ho přešel* („*spadl pod vlak, takže ten vlak ho přešel*“). (tamtéž, s. 188)

Nepravé vedlejší věty spojkové

Hauser kromě vztažných vět nepřívlastkových rozlišuje ještě nepravé vedlejší věty spojkové, a to **účelové** a **podmínkové**. (Hauser, 2003, s. 77)

Účelové věty mají formu věty účelové. Obsahově jsou ale větami hlavními, nevyjadřují účel, ale děj, který následoval po ději v předcházející větě. (tamtéž, s. 77) Spojka *aby* v těchto případech vyjadřuje slučovací význam: *Odmlčel se, aby teprve po chvíli pokračoval*. Ke slučovacímu významu můžeme přiřadit i souvětí, ve kterých spojka *aby* vyjadřuje výsledek, ke kterému děj spěje: *Prošel složitým básnickým vývojem, aby se nakonec stal básníkem politickým* (= a nakonec, a posléze se stal básníkem politickým). (MČ, s. 457-458)

Dále se můžeme setkat s nepravými vedlejšími větami **podmínkovými**. Tyto věty mají formu věty podmínkové, avšak smyslem jsou větami hlavními v odporovacím poměru: *Jestliže moderní umění nemá v Egyptě dlouhou tradici, o to delší je historická a výtvarná tradice*. (Hauser, 2003, s. 77)

Daneš se v souvislosti s nepravými větami vedlejšími zmiňuje o konfrontačním spojení vět. V těchto „*souvětných výpovědích se stavějí dva různé děje nebo stavy proti sobě a srovnávají se neboli konfrontují*.“ (VaT, s. 124)

Daneš rozlišuje jednotlivé typy takových souvětí:

- a) typ se spojkou *jestli(že)*, *-li*: „*Jestliže ve školním roce 1958/59 bylo na vysoké školy přijato jen necelých 13 000 nových posluchačů, nastoupilo jich letos 20 800*.“
- b) typ se spojkou *zatímco*: „*Někteří lidé všechny nepotřebné věci z domu vyhazují, zatímco druzí je vždy někam pečlivě uloží*.“
- c) typ se spojkou *aby*: „*Bolest na chvíli ustala, aby zakrátko propukla s tím větší silou*.“
- d) typ se spojkou *když*: „*Slavoj nakonec prohrál 3:4, když ještě v poločase vedl 3:1*.“ (VaT, s. 125, 126, 129, 133)

4.3 Nejčastější výskyt nepravých vedlejších vět a důvody jejich užití

Nepravé vedlejší věty jsou velmi rozšířené v jazykové komunikaci, především v mluvených projevech. Nejčastěji se nepravé vedlejší věty objevují ve formě vztažných vět přívlastkových, příslovečných místních a časových. Jejich užití je specifické pro publicistický styl, vyskytují se v různých typech publicistického zpravodajství a zejména v tisku tvoří syntaktický prostředek pro jisté situace téměř automatický. (Čechová, 1997, s.

190) Vytváří se tak ustálené modelové obraty a zmechanizované postupy typu: *XY přijel (někam), kde se sešel (s někým); vystoupil XY, který zdůraznil...* (Minářová, 2011, s. 229)

Kromě publicistiky se s nepravými větami vedlejšími můžeme setkat například v odborném stylu a všude tam, kde je tendence k hutnému vyjadřování. PMČ (s. 494) k vztažným větám nepřívlastkovým poznamenává, že „jsou sevřenějším způsobem vyjádření než zcela korektní formy souvětí souřadného“. Tyto věty mají z hlediska promluvového „vysoký stupeň výpovědního dynamismu a představují novou informaci o denotátu substantiva (substantivní fráze) ve větě řídící, k němuž se relativum anaforicky vztahuje“. (Daneš, 2009, 350)

4.4 Publicistický styl

Do publicistického stylu řadíme komunikáty, se kterými se denně setkáváme v novinách, televizi, rádiu či na zpravodajských serverech. Publicistickým stylem tak chápeme styl médií. Publicistika přináší informace o aktuálních společenských a politických událostech a komentuje je. Vedle funkce sdělné, informativní a komunikační se také snaží ovlivnit názory a jednání recipienta, plní tedy dále funkci persvazivní, tj. ovlivňovací, přesvědčovací a získávací. (Čechová, 1997, s. 176)

Publicistický styl je žánrově velmi bohatý a zahrnuje jak psané, tak mluvené projevy. K publicistickým projevům se někdy přidružuje rovněž oblast reklamy, agitace a propagandy. Žánry publicistiky lze rozdělit na do tří skupin, a to na žánry zpravodajské, analytické a beletristické. (tamtéž, s. 176-177)

Komunikáty zpravodajského žánru přinášejí věcné a faktografické informace o nových a aktuálních událostech. Klasickým zpravodajským útvarem je zpráva, komunikát různého rozsahu, avšak maximálně stručný a výstižný. (NESČ, heslo ŽURNALISTICKÝ STYL.)

Analytické žánry přinášejí rovněž nové informace, ale jejich autoři je také analyzují, komentují či hodnotí. Analytické žánry zahrnují úvodník, komentář, glosu, novinářský posudek, kritiku, recenzi, projev, proslov, diskuzi, debatu, polemiku nebo reportáž. (NESČ, heslo ŽURNALISTICKÝ STYL.)

K beletristickým žánrům řadíme fejeton, sloupek, črtu nebo beletrizovanou reportáž. Tyto útvary mají přesah ke stylu umělecké literatury. Zdůrazňují subjektivní postoj autora, často pracují s emocionalitou, humorem nebo ironií. Využívají prostředků, které mají vyvolat určité estetické působení. (Hoffmannová, J. et al., 2016, s. 266).

4.4.1 Typické jazykové prostředky publicistických projevů

Základem textů publicistického funkčního stylu je neutrální spisovný jazyk. Stylová vrstva prostředků publicistického stylu je však s ohledem na různé aspekty (spisovnost a nespisovnost, frekvence užití výrazu, jeho dobový výskyt...) nehomogenní. „*Např. styl publicistický je jeden ze stylů spisovného jazyka, ale specifický rys publicistických projevů dotvářejí a základní funkci publicistiky pomáhají někdy uskutečnit i prostředky nespisovné (v písmu někdy uváděné v uvozovkách).*“ (Čechová, 1997, s. 180)

Pro publicistický styl jsou typické následující výrazové prostředky a jevy:

- a) obrazná vyjádření – kromě metafor sem lze zařadit přirovnání, metonymii, synekdochu, personifikaci aj.
- b) módní výrazy a výrazy odrážející dobu vzniku – nejčastěji se jedná o pojmenování hojně užívaná v politice, ekonomice, kultuře, sféře obchodní, státoprávní, diplomatické apod.; spojení příznaková a charakteristická pro žurnalistický slovník se označují jako publicismy, často jsou jimi odborné výrazy užit v jiném významu než ve významu primárním, původní termín je užit v jiných a nových souvislostech (např. *spektrum* – původní fyzik. termín, nyní i publ. – *názorové spektrum*)
- c) frazémy a jejich modifikace – nejrozšířenější jsou frazémy lidové a kolokviální, tj. používané v běžné mluvné komunikaci (*připsat k dobru, být trnem v oku...*), časté jsou rovněž sportovní frazémy (*ztratit šanci*), které mohou někdy pronikat i do komunikátů „nesportovních“ (*nasadit laťku vysoko*)
- d) výrazy zobecňující sdělení – jde o zneurčitění propozice (záměrné vyjádření neurčité, povšechné, obecně shrnující); patří sem spojení s výrazy zdroje, síly, živly, masy, směry apod. (např. *pořádek narušily asociální živly*); tato spojení jsou v rozporu s obecným trendem publicistiky informovat věcně a výstižně, autor jich užívá z různých důvodů – není o události podrobně informován, nezná konkrétní informace a údaje...

e) využití jazykových prostředků z jiných útvarů a poloutvarů národního jazyka – základem jazyka publicistiky je neutrální spisovný jazyk, často je ale používáno lexikálních prostředků knižních a slov citátových, do bezprostředního televizního či rozhlasového vysílání proniká obecná čeština

f) metajazykový charakter vyjadřování – v publicistice mohou vyskytovat nespisovné výrazy nebo jevy vymykající se publicistickým stylovým normám, autor si tuto skutečnost plně uvědomuje, v psaném projevu ji naznačuje uvozovkami, tím nespisovnost omlouvá (*směrnice nestačí jen „hodit na papír“*)

g) prostředky signalizující kontakt s adresátem – podporují získávací a uvědomovací funkci publicistiky; patří sem např. imperativy (*mějme daleko vyšší nároky na kvalitu*), věty tázací, práci, zvolací, řečnické otázky (např. titulky *Dospěli k dohodě?*)

h) expresivita vyjádření – emocionální/expresivní výrazy napomáhají informačnímu a agitačnímu působení publicistických projevů (*snížení daně z příjmů o „procentíčko“ ročně*)

(tamtéž, s. 182-187, 190-191)

4.4.2 Specifické jazykové prostředky syntaktické

Ke specifickým jazykovým prostředkům syntaktickým řadíme:

a) vytýkáci opis – charakteristické pro sportovní zpravodajství (*byl to výborný hokej, který odvedli...*)

b) konstrukce s nepůvodními předložkami – mají povahu prostředků automatizovaných a při stylizaci jsou upřednostňovány před možnou jinou variantou; nejfrekventovanější jsou: *u příležitosti, v rámci, v zájmu, v duchu, v okruhu, na úseku...*; často jsou součástí celých zmechanizovaných konstrukcí (*v zájmu míru a bezpečnosti, u příležitosti státního svátku...*)

c) hromadění větných členů – v publicistice často dochází k hromadění zprostředkovaných informací, nejčastěji jde o hromadění genitivních vazeb (*účastníci londýnského zasedání pracovní komise světového kongresu mírových sil jednali o...*)

d) specifický shodný atribut (implicitní) – žurnalisté mu pro jeho jednoduchost, stručnost a

přímost dávají přednost před možností uvedenou sémantiku vyjádřit explicitně, stylizací širší, tj. opisem, užitím vedlejších vět apod., je tedy prostředkem kondenzace vyjádření; při tvorbě nových shodných atributů v publicistice, při vzniku kratšího eliptického vyjádření, bývá vynecháno jedno nebo více významových jader, výraz se tak často stává pro neinformovaného adresáta méně srozumitelným a k pochopení je nezbytný kontext (*olympijská televize* – znamenala přenosy z olympijských her, *tenisový bronz* – bronzová medaile získaná v tenisu)

e) parenteze/vsuvky specificky publicistické, uplatnění citátů – vyjadřují postoj jiných; adresátovi připomínají obecné, veřejné mínění (*jak se říká, jak známo...*) nebo se dovolávají svědectví někoho konkrétního (*jak [někdo/něco] řekl, jak [někdo] napsal...*); specifické jsou parenteze, které buď uvozují přímou řeč, nebo kterých se užívá při předávání již jednou někým vyslovené myšlenky (*„To je skvělé, moc se ti to povedlo,“ vykřikl Petr s nadšením; Pochopili – připomenul pan Novák – že to znamená...; Umět hospodařit, jak zaznělo v diskuzi, znamená umět řídit*), parenteze jsou tak často spojovány s citacemi nebo uplatňováním výroků, názorů, myšlenek, postojů jiných, což zesiluje věrohodnost textu (Čechová, 1997, s. 187-190)

K dalším typickým jazykovým prostředkům roviny syntaktické patří právě i nepravé věty vedlejší. Nepravé vedlejší věty pronikly do všech stylových sfér, avšak právě v publicistice je jejich výskyt velmi častý a nápadný. Nejčastěji se jedná o tzv. vztahné věty nepřívlastkové (viz výše). (tamtéž, s.190)

5 Praktická část

Tato kapitola se zabývá rozborem materiálu. Analyzovaný materiál byl získán v průběhu zpracování práce. Příklady souvětí jsou vybrány ze zpravodajských článků z kulturních rubrik, a to jak ze seriózních internetových serverů (Novinky.cz, Ceskenoviny.cz, iDnes.cz), tak z bulvárních médií (Blesk.cz) a sociálních sítí (Instagram, Facebook).

Pro dosažení výzkumného cíle je využito kvantitativní metody analýzy, přičemž analyzovaný materiál je sbírán podle formálních kritérií, tj. podle spojovacího prostředku závislé věty. Cíl směřuje ke čtení s porozuměním. Získaný materiál je rozčleněn na základě studia odborné literatury a zhodnocení vzhledem k porozumění textu do několika skupin. Kromě příkladů nepřívlastkových vztažných vět zahrnuje rovněž přívlastkové vztažné věty restriktivní a nerestriktivní.

Pro praktickou část jsou tak s ohledem na rozdělení analyzovaného materiálu nejdůležitější teoretická východiska obsažena v kapitole 4, konkrétně oddíl věnující se postavení vztažných vět nepřívlastkových k vztažným větám přívlastkovým nerestriktivním (podle Daneše), dále kapitola 2 s oddílem, který se zabývá vztažnými větami restriktivními a nerestriktivními, a kapitola 3 s oddíly pojednávajícími o vztažných větách místních a časových, o přechodném pásmu mezi větami přívlastkovými a příslovečnými místními/časovými a o pravých vedlejších větách vztažných.

Praktická část je rozdělena do tří kapitol podle rozčlenění zkoumaného materiálu. První kapitola uvádí příklady atributivních vztažných vět restriktivních. Druhá kapitola představuje příklady atributivních vztažných vět nerestriktivních. Třetí kapitola obsahuje ukázky souvětí s neatributivními vztažnými větami. Ty jsou rozděleny podle spojovacího prostředku do tří skupin: a) nepravé vedlejší věty vztažné uvozené adjektivními vztažnými zájmeny *který, jenž, kdo*, b) nepravé vedlejší věty vztažné navazovací uvozené zájmenem *což* a jeho pádovými tvary a příslovci *přičemž, načež, pročež*, c) nepravé vedlejší věty uvozené vztažnými zájmennými příslovci *kam, kde, odkud, kdy*.

5.1 Atributivní vztahné věty restriktivní

Atributivní věty restriktivní zužují význam výrazu, ke kterému se vztahují. Vztahná věta tak vždy vybírá z množiny předmětů či významů, které tento výraz označuje, jen určitou podmnožinu nebo prvek/prvky.

Získaný materiál potvrzuje, že věty restriktivní mají hlavu jen jmennou skupinu a že adjektivní zájmena *který/jenž* mohou být nahrazena zájmenem *jak* nebo nesklonným *co*. U nerestriktivních vět tato záměna vždy možná není (srov. níže kap. 5.2):

souvětí č. 2: *„Kamarádi, máme vás rádi!“ je úvodní pozdrav Jůheláků v legendárním pořadu Studio Kamarád, který/co se začal vysílat 4. ledna 1981.*

Materiál neobsahuje příklad, na kterém by bylo možno demonstrovat fakt, že restriktivní věty bývají na rozdíl od těch nerestriktivních často korelativně spojovány se zájmeny *ten/takový* (viz výše kap. 2.1.1.1). Na rozdíl od nepravých vedlejších vět vztahných mohou být restriktivní věty nominalizovány:

souvětí č. 13: *Během předchozího mandátu prezidenta Miloše Zemana ale vyvolávaly kritiku mimo jiné plošné policejní kontroly, které turistům i Pražanům několik let komplikovaly přístup na Hrad. —> Během předchozího mandátu prezidenta Miloše Zemana ale vyvolávaly kritiku mimo jiné plošné policejní kontroly komplikující několik let přístup na Hrad jak turistům, tak Pražanům.*

1. *Superlativy lze charakterizovat poslední román britského spisovatele Iana McEwana Hodiny, který na sklonku roku vyšel u nás v tradičně velmi kvalitním překladu autorova dvorního překladatele Ladislava Šenkyříka a současně i v audioknižní podobě ve vydařeném podání Gustava Haška.*

2. *„Kamarádi, máme vás rádi!“ je úvodní pozdrav Jůheláků v legendárním pořadu Studio Kamarád, který se začal vysílat 4. ledna 1981.*

3. *Navazuje na Jubilejní výstavu z roku 1923, která se rovněž konala tady.*

4. *Zároveň se autorka dobře vypořádala s problémem, kterým si sama musela projít.*

5. Šéfredaktor *Respektu* Erik Tabery pak připomněl i osobnost výtvarníka, který s časopisem začal spolupracovat od roku 1990.
6. Projekt nazvaný *Spojení Mahlerem* chce být jakousi replikou světové premiéry tohoto díla, jež se konala roku 1908 pod taktovkou samotného skladatele právě na tomto pražském místě.
7. Svě vědomosti a znalosti přenesla také do knihy, již se před šesti lety prodalo na 10 tisíc výtisků a o rok později byla vyhodnocena mezi deseti nejlepšími dětskými knihami na Slovensku.
8. Vedle plánů na „velké umění“ pokračuje Cruise v žánru, který mu dosud šel nejlépe.
9. Chtěla tímto způsobem upozornit na obtížnou ekonomickou situaci, kterou během pandemie covidu-19 zažívali kvůli opatřením proti šíření koronaviru pracovníci ve filmu a kultuře.
10. Například veřejnoprávní regionální televize MDR uvede dokument *Drei Haselnüsse und ein Mythos (Tři oříšky a jeden mýtus)*, který vznikl u příležitosti padesáti let od premiéry filmu.
11. *Harry Potter a Kámen mudrců* je prvním snímkem z fenomenální série, která přinesla do světa literatury a kinematografie novou dimenzi.
12. Do dnešního dne SCORPIONS prodali více než 120 milionů desek, odehráli přes 5000 koncertů a vytvořili nadčasovou klasiku se svým legendárním singlem "Wind Of Change", který ovládl hitparády po celém světě.
13. Během předchozího mandátu prezidenta Miloše Zemana ale vyvolávaly kritiku mimo jiné plošné policejní kontroly, které turistům i Pražanům několik let komplikovaly přístup na Hrad.
14. Nejstarší keramická soška na světě nevyčísitelné historické i finanční hodnoty byla společně s dalšími vzácnými artefakty součástí výstavy *Nejstarší šperky a ozdoby těla*, která v historické budově Národního muzea trvala od loňského září do konce letošního února.

15. V roce 1984 natočil David Lynch filmovou adaptaci *Duny* a roku 2000 vznikla také koprodukční třídílná minisérie, která se částečně natáčela i v ČR.

16. Na Karla Svobodu se nedávno vzpomínalo v souvislosti s výročím vznikem pohádky *Tři oříšky pro Popelku*, pro kterou napsal píseň *Kdepak, ty ptáčku, hnízdo máš nazpívanou Karlem Gottem*.

17. Jeho úspěšným hudebním dílem je i původní český muzikál *Dracula*, který měl premiéru 13. října 1995 v Praze.

18. V letošním roce ocenění poputuje do rukou kameramana, který svůj nezaměnitelný rukopis vtiskl více než šesti desítkám filmů.

19. Návštěvníci ve výstavních sálech uvidí také historické sady stavebnice, kterou od konce 70. let minulého století vyráběly Kovožavody Semily.

5.2 Atributivní vztažné věty nerestriktivní

a/ uvozené adjektivními vztažnými zájmeny který, jenž

Vztažné věty nerestriktivní nezužují význam determinovaného výrazu. Přinášejí tedy informaci, která je již v tomto výrazu obsažena, nebo doplňují informaci o tom, co je tímto výrazem pojmenováno.

Získaný materiál potvrzuje, že u nerestriktivních vztažných vět se jmennou hlavou se užívá, podobně jako u vět restriktivních, nejčastěji relativ *který/jenž*. Nerestriktivní vztažné věty mohou být rovněž nominalizovány:

souvětí č. 17: Jak to skutečně bylo, osvětlil až o tři roky později televizní producent a scenárista Fred Graver, který tehdy pracoval pro twitterový TV Team. —> Tehdy pro twitterový TV Team pracující televizní producent a scenárista Fred Graver osvětlil až o tři roky později, jak to skutečně bylo.

1. Tragikomedie *Strýček Váňa* se v moderní adaptaci Simona Stephense mění v originální *one man show*, v níž si všechny postavy zahrál jeden herec – Andrew Scott, u nás známý třeba z *bondovky Spectre*.

2. *Obrovskému zájmu se těší debut režisérky a scenáristky Natálie Císařovské, která natočila film Její tělo o olympijské plavkyni a pornoherečce Andree Absolonové.*
3. *V Ústeckém kraji budou filmaři tvořit deset z dvaatřiceti natáčecích dnů, a to především právě v Zubrnících, které jako vhodnou lokaci pro natáčení vytipoval architekt.*
4. *Při vstupní koncertní předehře V přírodě se Dvořákova síň rozezněla tmavšími tóny spodních smyčců a fagotů, které jemně rozvíjely téma probouzející se přírody.*
5. *V mužské kategorii byl oceněn její kolega Stanislav Šárský, jenž se profesně prosadil zejména v Ostravě.*
6. *Před vstupem do šatny kapely stála ochranka, ve které byl i takový svalnatý černochoch.*
7. *V jejím středu vznikl příběh o pražském klukovi Vaškovi, který hledal cestu k dědečkovi Strakovi (Gustáv Valach, †81), místnímu hajnému.*
8. *Po celý život si Churchill zachovával hlubokou lásku ke své zemi, která poháněla jeho neochvějnou oddanost veřejné službě a odhodlání bránit svobodu a demokracii.*
9. *Dalším textovým úkazem je takzvané Lorem Ipsum, které jako jedni z prvních začali v půli 80. let používat v americké společnosti Aldus.*
10. *Zároveň se počítá i s vystavením modelu Holubice míru, kterou Picasso plánoval navrhnout pro kubánský národ – avšak řízení osudu stihlo jeho životní dráhu ukončit dříve, než tento slib mohl splnit.*
11. *Jednou ze zásadních Dietlových inspirací byla nemocnice v Mostě, v jejíchž interiérech pár záběrů vzniklo.*
12. *K dalším velkým zážitkům patřil koncert jednoho z One Direction Nialla Horana, který hrál hlavně své písničky a jednu ze své bývalé kapely.*
13. *Spolu s ní byly v této kategorii nominovány Lana Del Rey nebo Swiftová, která tento titul získala jako první žena v roce 2021.*
14. *Druhý Zlatý střevíček připadne Bolku Polívkovi, který se objevil v řadě divadelních, televizních a filmových rolí pro velké i malé diváky.*

15. *Celiberti v roce 2011 věnoval Terezínu velkou stélu, která byla umístěna na památku všech obětí druhé světové války do venkovního prostoru Malé pevnosti.*
16. *Českého lva za mimořádný přínos kinematografii převzal na 31. ceremoniálu filmových cen Vladimír Smutný, který stál za kamerou děl Smrt krásných srnců, Lea, Kolja či Nabarvené ptáče.*
17. *Jak to skutečně bylo, osvětlil až o tři roky později televizní producent a scenárista Fred Graver, který tehdy pracoval pro twitterový TV Team.*
18. *V 70. a 80. letech se Křesadlová ve filmu objevovala sporadicky, nadále však zůstala věrná Semaforu, v jehož souboru působila až do počátku devadesátých let.*
19. *Nápad uspořádat přehlídku domácí divadelní produkce a přizvat i soubory ze zahraničí se zrodil v redakci periodika Svět a divadlo (SAD), jehož šéfredaktor Karel Král byl prvním ředitelem festivalu a do roku 2001 jeho hlavním dramaturgem.*
20. *Ve věku 62 let zemřel kreslíř Pavel Reisenauer, jehož karikatury více než tři desítky let zdobily titulní strany i vnitřek časopisu Respekt.*
21. *Trojice nominovaných studentů (Anežka Nováková, Alina Pylaeva a Martin Schutz) shodně pochází z Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara v Plzni, která se v posledních letech stala hlavní líhni pro komiksové kreslíře či knižní ilustrátory.*
22. *Nejintenzivnější vztah však měla s režisérem Federikem Fellinim, který ji obsadil do filmů Giulietta a duchové či 8 a půl.*
23. *S kyticí růží dorazil také režisér Zdeněk Troška, v jehož pohádkách Princezna ze mlejna 1 a 2 si Županič zahrál.*
24. *O úmrtí informovala na sociální síti Facebook Herecká asociace, podle níž odešla velká osobnost.*
25. *Mezi dalšími bylo možno vidět herce Ondřeje Pavelku či Evu Salzmannovou, se kterými si zesnulá herečka zahrála v pražském Rubínu.*
26. *Nejúspěšnějším snímkem se stal Openheimer, který získal hned sedm zlatých sošek, a to včetně té za nejlepší film.*

27. *Ceny Český lev ovládl televizní seriál Volha, který získal pět sošek.*
28. *„Já umím zahrát všechno,“ říká nejlepší herečka v hlavní roli Simona Peková, která získala ocenění za roli ve filmu Přišla v noci.*
29. *Držitelem titulu Grand designér roku je návrhář Jan Plecháč. Získal ho za kolekci váz a nápojového skla navrženou pro sklárnu Moser, která se zároveň stala výrobcem roku.*
30. *Vedle kreslení pár zaměstnává i rozšíření muzea Čtyřlístku v Doksech, které pan Němeček v komiksu přejmenoval na Třeskoprsky.*
31. *V rámci expozice se nezapomnělo ani na jinak často opomíjeného slavného brněnského rodáka Johana Georga Kamela, který na Filipínách založil první lékárnu otevřenou všem.*
32. *Tento rok by měl budit hrdost na slavnou tradici české hudby, která vždy ve světě šířila dobré jméno českého umění a kultury.*
33. *Nejúspěšnějším pořadem pak byla štědrovečerní premiéra pohádky Klíč svatého Petra, kterou vidělo více než 2,93 milionu diváků ve věku čtyři a více let.*
34. *Ten zavzpomínal mimo jiné na doby minulé, k nimž patřil dlouholetý zákaz činnosti za socialismu, ale i na roky ve vrcholné politice po sametové revoluci.*
35. *13. Navzdory veřejnému obrazu sebevědomého a asertivního vůdce bojoval Churchill s obdobími depresí, které slavně nazýval svým „černým psem“.*
36. *Petr Svoboda natočil s využitím velkého množství archivních záběrů také film Šťastná léta, který byl dárkem k nedožitým osmdesátinám skladatele.*
37. *Takové je rozhodnutí pražské kapely Sto zvířat, jejíž zpěvák, perkusionista a skladatel Honza Kalina nedávno ve věku 58 let zemřel.*

b/ uvozené vztažnými zájmennými příslovci kam, kde, odkud, kdy

Atributivní věty nerestriktivní mohou být uvozeny také výrazy typu *kam, kde, odkud, kdy*, tedy vztažnými příslovci s místním nebo časovým významem. Tyto výrazy uvozují rovněž vedlejší věty místní a časové. Pokud by vedlejší věta závisela na korelativním výrazu, jednalo by se o větu příslovečnou místní/časovou. Za větu příslovečnou místní/časovou jsou někdy považovány i případy, kdy vedlejší věta závisí na substantivu s

velmi obecným významem, např. *doba, chvíle, okamžik, místo, směr, strana apod.* Tato substantiva pak můžeme chápat jako odkazovací příslovečné výrazy. Z čistě formálního hlediska se však jedná o vedlejší věty přívlastkové (viz kap. 3.4).

Získaný materiál obsahuje příklady souvětí, v nichž se závislá věta vztahuje k výrazu s konkrétním místním či časovým určením. Takové věty jsou pak jednoznačně přívlastkové. Materiál zahrnuje dále několik případů, kdy se přívlastková věta vztahuje na kvantitativně vymezený výraz (srov. níže např. souvětí č. 1).

Nerestriktivní atributivní věty uvozené výrazy *kam, kde, odkud, kdy* mívají rovněž jmennou hlavu. Jinou než jmennou hlavu mají nerestriktivní vztažné věty uvozené relativem *což* (viz kap. 1.3.1.2, 2.1.1.1).

1. *Pro další konání se organizátoři inspirovali rokem 1223, kdy sv. František netradičně oslavil Narození Páně v lese u města Greccio ve Střední Itálii, sehrál narození Spasitele v jeskyni – a postavil první jesličky.*
2. *Taková byla atmosféra před 55 lety, kdy měla Šíleně smutná princezna s Helenou Vondráčkovou (75) a Václavem Neckářem (79) premiéru.*
3. *Vítejte ve 25. století, v roce 2484, odkud poprvé před 40 lety přicestovali Návštěvníci.*
4. *Byl divokým punkerem, rockovým šansoniérem i autorem slavných balad. Měl několik kapel a jeho slavná kariéra začala v roce 1984, kdy vydal se svou skupinou The Bad Seeds debut From Her To Eternity.*
5. *Sledovanost Oscarů vytrvale klesala od zmíněného roku 2014 a dna se dotkla při pandemii covidu-19 ovlivněném předávání cen v roce 2021, kdy se dívalo necelých deset milionů lidí.*
6. *Čísla však stále nedosahují roku 2019, kdy státní hrady a zámky navštívilo přes pět milionů lidí.*
7. *„V Plzeňském kraji je hodně silné ve zdobení vajíček Domažlicko a je to tam zakořeněné po generace mnohem hlouběji než na Tachovsku, kam si to lidé spíše přinesli,“ řekla Pšeničková.*

8. *V 80. letech byl pro její kariéru nejzásadnějším projektem seriál Sanitka, kde tvořila ústřední dvojici s Jaromírem Hanzlíkem.*
9. *Reisenauer byl součástí redakce Respektu už v roce 1990, kdy jej oslovil výtvarník a autor loga Respektu Viktor Karlík.*
10. *Po absolutoriu začínal v populárním divadle Paravan a od roku 1970 zahájil svoji kariéru v Hudebním divadle Karlín, kde působil v letech 1993 až 2003 jako ředitel.*
11. *Spolupořadatelem humoristického klání je Praha 11, kde populární autor Černých baronů bydlel.*
12. *Sesbírané mince putují do katolické charity Caritas, kde jsou následně rozděleny, očištěny a spočítány.*
13. *Smuteční ceremoniál se uskutečnil v pražském Národním divadle, kde Hlaváčová přes tři dekády působila.*
14. *Nejvíce se uplatnila v divadle Semafor, kde zažila slavnou éru scény v 60. až 80. letech.*
15. *Letos v listopadu měla zpívat hlavní roli v připravovaném komorním muzikálu Národního divadla moravskoslezského Interview, kde se měla stát hereckou a pěveckou partnerkou Tomáše Savky.*
16. *Nikde jinde na světě se kubismus nepromítl do architektury, jako právě v Čechách, kde vznikla řada signifikantních staveb.*

5.3 Nepravé vedlejší věty vztažné

Nepravé vedlejší věty uvozené adjektivními vztažnými zájmeny *který, jenž, kdo* a příslovci *kde, kam...* (nepřívlastkové vztažné věty) mají nejbližší k vztažným větám přívlastkovým neomezovacím. Nepřívlastkové věty vyjadřují děj, který většinou následuje po ději ve větě řídicí. Daneš je proto nazývá také jako věty pokračovací (kontinuační/kontinuativní). U těchto souvětí je třeba věnovat pozornost tomu, aby nemohlo dojít k jejich dvojí interpretaci (viz výše kap. 4.2). Takové věty jsou pak stylisticky neobratné a je lépe se tvoření takových konstrukcí vyhýbat. Možné

dvojznačnosti pokračovacích vět lze předejít užitím příslovečného určení, pomocí kterého je možné následnost děje věty závislé vzhledem k ději věty řídicí vyjádřit.

Získaný materiál nedisponuje konstrukcemi typu KOUPILI SYNOVI TELEVIZOR, KTERÝ MU DAROVALI K VÁNOCŮM, tedy případy, kdyby se souvětí jevílo jako nesmyslné či nesrozumitelné a získané příklady nepřívlastkových vztažných vět nejsou tak pocíťovány jako rušivé. Vedlejší věta je formálně závislá na větě řídicí, ale nevyjadřuje bližší určení determinovaného výrazu. Vztažná věta přináší novou informaci, která dále rozvádí děj popisovaný v řídicí větě. Stylisticky vhodnější je v těchto případech spojení parataktické (například se spojkou a) nebo textové spojení vět:

souvětí č. 8: *Následovalo udílení cen, v nichž bodovali často umělci z krajů.* —> *Následovalo udílení cen a v nich bodovali často umělci z krajů./Následovalo udílení cen. V nich bodovali často umělci z krajů.*

a/ nepravé vedlejší věty vztažné uvozené adjektivními vztažnými zájmeny který, jenž, kdo

1. *Milovala luxusní perlový náhrdelník od manžela knížete Huga II. Karla Eduarda, který téměř neodkládala, a také umění.*
2. *Herečka se narodila 26. března 1938 v rodině ministerského úředníka a nadšeného ochotníka, po jehož boku stála už v dětském věku na divadelním jevišti.*
3. *Při té příležitosti poskytla rozhovor listu The Guardian, v němž mimo jiné prozradila, že podle ní se svět mění k horšímu.*
4. *Britská herečka si dále zahrála v divadelní hře A Little Night Music (Malá noční hudba) roli Desiree Armfeldtové, za kterou v roce 1974 dostala prestižní cenu Tony.*
6. *Scenáristou je Matěj Podzimek, který vycházel z původní belgické verze Gevoel voor tumor.*
7. *Perry si získal srdce diváků po celém světě jako představitel sarkastického a zároveň nejistého Chandlera Binga, kterého v deseti sériích Přátel ztvárnil ve všech více než 230 epizodách.*

8. *Následovalo udílení cen, v nichž bodovali často umělci z krajů.*
9. *Podobný aplaus vzbudilo předání ceny i slovenské herečce, která se dávno stala česko-slovenskou legendou.*
10. *Na sólovou dráhu se Róisín vydala v roce 2005 po osmileté spolupráci s Markem Brydonem, se kterým společně tvořili ikonické elektro duo Moloko.*
11. *Úspěch mu přineslo hned první funkrockově laděné album *Let Love Rule* z roku 1989, na kterém si nahrál většinu nástrojů sám.*
12. *Naštěstí ale zůstala u barev a obrázků, díky nimž se stala nesmrtelnou.*
13. *Po vystoupení se s kapelou rozloučil frontman Ráž, který svůj úmysl odejít avizoval v minulosti několikrát.*
14. *Pětice dívek z Londýna *The Last Dinner Party* zaznamenala velký úspěch se svou debutovou deskou *Prelude to Ecstasy*, která se mimo jiné stala ve Velké Británii nejrychleji prodávanou albovou prvotinu na vinylu v tomto století.*
15. *Podruhé spojily síly s platformou *Bez frází*, která v loňském roce připravila film "Navždy za *Dynamo*" mapující jednu sezonu klubu.*
16. *Demolice mešity vyvolala v roce 1992 vlnu násilí mezi hinduisty a muslimy, která si vyžádala přes 2000 obětí.*
17. *Nějakou dobu pracoval jako redaktor v sanfranciských novinách a začátkem 50. let se začal věnovat sci-fi tvorbě, ve které spřádal příběhy inspirované svými eklektickými zájmy o náboženství, sociologii, psychologii a další.*
18. *Moderátorem večera byl slovenský herec a zpěvák Štefan Skrúcaný, který jako první uvedl píseň *Muž nula*.*
19. *Vystoupila mimo jiné v pařížské Olympii, v Cannes na festivalu MIDEM a zahrála si ve filmu svého bývalého manžela Jana Němce *Mučedníci lásky* nebo v seriálu *Píseň pro Rudolfa III.*, ve kterém zazněla právě i *Modlitba pro Martu*.*
20. *Na festival kromě města a ministerstva přispívá i Plzeňský kraj, který ale na rozdíl od Plzně dotaci mírně zvýšil.*

21. *Po Karlu Královi se v roce 1994 stal ředitelem festivalu Stanislav Doubrava, který pak tuto funkci zastával i v letech 1996–1998.*

22. *Byl to právě český dirigent Kubelík, kdo velkou měrou ovlivnil Rattleovo budoucí umělecké směřování.*

23. *Císařskému páru se nejprve narodila dcera Žofínka, která zemřela k žalu celé rodiny v pouhých dvou letech na Budínském hradě na úplavici.*

34. *Jako náhradnice nastoupila jistá Céline Dion, která soutěž vyhrála a díky tomu odstartovala pozdější úspěšnou kariéru.*

25. *Mezi zpěvačkami vyhrála Ewa Farna, která si odnesla i Absolutního slavíka.*

b/ nepravé vedlejší věty uvozené vztaznými zájmennými příslovci kam, kde, odkud, kdy

1. *Odjel studovat herectví do Los Angeles, kde mu přezdívali „Baby A“, protože jeho přízvuk byl tak silný, že připomínal Arnolda Schwarzeneggera.*

2. *Trávníček přijel na zámek v sobotu 25. listopadu, kdy tam pořádal autorské čtení ke svým hereckým memoárům Tři oříšky pro prince.*

3. *Penk se na pódia vrátil už letos v březnu, kdy v Košicích odehrál spolu s kapelami Škwor a Lucie trojkonzert.*

5. *Po podepsání manifestu Dva tisíce slov emigrovala do Západního Německa, kde mimo jiné pracovala jako pozemní letuška.*

6. *Hudební velikáni se už pouze ve dvou představili po pěti letech na letišti v pražských Letňanech, kde předvedli svou největší show.*

7. *V období 1968 až 2002 vyučoval na FAMU, kde vedl katedru střihové skladby, později působil jako pedagog na Filmové akademii Miroslava Ondříčka v Písku.*

8. *Kapela vystoupí opět na letišti v Letňanech, kde naposledy zahrála přesně před dvěma lety v květnu 2022.*

10. *Naděžda Balabánová, jak se za svobodna Urbánková jmenovala, se narodila 30. června 1939 v Nové Pace a vyrůstala ve vesničce Borovnička, kde začala chodit do školy.*
11. *V roce 1969 Michný zemřel a Hlaváčová se definitivně vrátila do Prahy, kde jí Národní divadlo již dříve nabídlo angažmá.*
12. *Na počátku 90. let zamířila Hadrbošková do Činoherního klubu, odkud zanedlouho přešla do angažmá v Městských divadlech pražských.*
13. *Od roku 1965 se stala členkou činohry pražského Národního divadla, kde působila celé čtvrt století.*

c/ nepravé vedlejší věty vztahné navazovací uvozené zájmenem což a jeho pádovými tvary a příslovci přičemž, načež, pročez

Nepřesné vztahné věty s *což* (a jeho pádovými tvary) a příslovci *přičemž*, *načež*, *pročez* se vztahují buď na celý obsah hlavní věty, nebo jen na některou z jejích složek. Tyto věty se za problematrické nepovažují.

1. *Ředitelka Knastová také uvedla, že loni zavítalo do sbírkových expozic a krátkodobých výstav Národní galerie Praha téměř 434 tisíc návštěvníků, což je o patnáct procent více než v roce 2022.*
2. *Podle The Sun díky němu a prodeji písní vydělali dědicové George Michaela 55 tisíc liber denně, což je více než milion a půl korun.*
3. *Mohlo to být lepší, ale každý rok jsme měli jiného angličtináře, což u mě k perfektnímu zvládnutí toho jazyka nevedlo.*
4. *Hlavní singl "Stuck" oficiálně debutoval na prvním místě v alternativním rádiovém žebříčku a v Itálii zabodoval v Top 10, což byl nejrychlejší vzestup v žebříčku v kariéře kapely.*
5. *V letech 1999 až 2002 získal čtyřikrát za sebou Grammy za mužský rockový vokální výkon, čímž vytvořil dosud nepřekonaný rekord.*
6. *Sečteme-li celkový počet návštěvníků za posledních třicet let, navštívilo Sziget celkem 10 milionů lidí, což odpovídá počtu obyvatel celého Maďarska.*

7. *„Unikátní symfonická show Christmas in Hollywood s více jak 150 profesionálními umělci na pódiu přinese do Kongresového centra v Praze spojení světa filmu, hudby a vánočního kouzla,“* slibují lidé z Prague POPS, tedy Prague Pop Symphonics, což je symfonický orchestr spolupracující s profesionálními umělci z nejprestižnějších českých orchestrů.
8. *Několik demonstrantů se střetlo s policií. Pár protestujících vylezlo na policejní auta sloužící jako barikády, načež je pořádkové síly zahnalý obušky.*
9. *Zájem o hrady a zámky se v loňském roce zvýšil, navštívilo je 4,2 milionu lidí, což je meziročně asi o půl milionu více.*
10. *„Pokrývání kulturních témat se deprofesionalizuje a přesouvá do hobby sféry, čímž hudební scéna jako křehký a podfinancovaný ekosystém trpí,“* uvedla porotkyně Aneta Martínková.
11. *Národní divadlo připravuje pro další divadelní sezonu 21 premiér, což je o jednu více než v předešlé sezoně.*
12. *Šestadvacetiletá rodačka z Londýna šla do vyhlášení se sedmi nominacemi, což byl sám o sobě také rekord, a až na jednu všechny proměnila.*
13. *Skutečný sníh se objeví na záběrech natočených v Jizerských horách a Sebechlebský doufá, že ho bude dostatek také ve slovenské Oravské lesné, což je jedno z míst s nejchladnějším počasím v zemi.*
14. *Knižní série se dočkala i vícero filmových zpracování, přičemž druhý díl hollywoodské adaptace od Denise Villeneuvea měl ve Spojených státech premiéru 1. března.*
15. *V mládí se koupal ve vodách Pugetova zálivu a toulal se bujnými a deštivými lesy severozápadního pobřeží USA, což u něj podnítilo hluboký obdiv a zájem o přírodu.*
16. *Celkem bylo v roce 2023 z knihkupectví Čítaj-Gorod odcizeno téměř 300.000 knih, což je o deset procent méně než v roce 2022.*
17. *Loni hosté v Česku strávili 56 milionů nocí, což bylo meziročně o 10,7 procenta více.*

18. *Na scéně se společně pohybují přesně šest desetiletí, přičemž Ulrych nejraději vzpomíná na první dekádu.*
19. *Čtyřlístku vycházejí v sešitech i další kreslené příběhy, což Jaroslav Němeček spokojeně komentuje: „Je to konkurence na správném místě, protože je u nás.“*
20. *Alžběta i všechny ostatní děti vévodkyně Ludoviky svou maminku hluboce milovaly, dokonce jí i tykaly, což bylo v té době naprosto neobvyklé a svědčilo o důvěrném vztahu mezi matkou a dětmi, František Josef svým rodičům onikal.*
21. *Autoři a nakladatelé letos mohli výjimečně přihlásit tituly vydané v roce 2021 i 2022, čímž se vyrovnal skluz z doby covidové epidemie.*
22. *Obec požadovala odstranění vyhlídkové plošiny a dalších dřevěných konstrukcí, což se nestalo.*
23. *Pražský magistrát letos rozdělí na kulturních grantech 400 milionů korun, což je zhruba o 21 milionu více než loni.*

Závěr

Tato práce se zabývala nepřívlastkovými vztažnými větami v jazyce internetových médií. Cílem bylo na základě studia odborné literatury a zhodnocení vzhledem k porozumění textu shromáždit dostatečný počet ukázek souvětí s neatributivními vztažnými větami, provést jejich popis a analýzu jejich vhodnosti v daných komunikátech.

V teoretické části práce byly vymezeny základní pojmy vztahující se k tématu nepřívlastkových vztažných vět. Nejdůležitější teoretická východiska jsou ve vztahu k cílům práce obsažena v kapitole 2, zejména oddíl, který se zabývá přívlastkovými větami restriktivními a nerestriktivními, dále kapitola 3 s oddíly pojednávajícími o vztažných větách místních a časových, o přechodném pásmu mezi větami přívlastkovými a příslovečnými místními/časovými a o pravých vedlejších větách vztažných a kapitola 4 s oddíly věnujícími se nepravým vedlejším větám.

Praktická část zahrnovala konkrétní příklady souvětí ze zpravodajských článků z kulturních rubrik, a to jak ze seriózních internetových serverů, tak z bulvárních médií a sociálních sítí. Tento zdroj byl vybrán z toho důvodu, že užití nepravých vedlejších vět je specifické právě pro publicistiku, která se snaží o stručnou a výstižnou formulaci veškerých informací. S nepravými větami vedlejšími se tak setkáme všude tam, kde je tendence k hutnému vyjadřování, kromě publicistiky například v odborném stylu.

Získaná souvětí byla na základě teoretické části rozdělena do tří hlavních skupin, a to na věty atributivní vztažně restriktivní, atributivní vztažně nerestriktivní a nepřívlastkové vztažné věty. Hranice mezi větami atributivními vztažnými nerestriktivními a nepřívlastkovými vztažnými je velmi tenká a někdy tyto věty nelze od sebe rozlišit (viz kap. 4.1). Analyzovaný materiál nedisponuje konstrukcemi souvětí, která by se jevila jako závadná, tedy jako nesmyslná či nesrozumitelná. Stylisticky vhodnější je v těchto případech ale spojení paratactické (například se spojkou a) nebo textové spojení vět. Toto přeformulování je pak vždy nutné v takových souvětích, kdy by mohlo dojít k jejich dvojí interpretaci (viz kap. 4.2). Této dvojznačnosti lze předejít také užitím příslovečného určení, pomocí kterého je možné následnost děje věty závislé vzhledem k ději věty řídící vyjádřit.

Jeden z hlavních závěrů práce ukazuje, že užívání nepřívlastkových vztažných vět je vhodné a plní svůj účel, pokud je použito správně, tj. nemůže dojít k nejasnostem v chápání daného textu, a v kontextu, kde dodatečné či vysvětlující informace a rozšíření hlavní věty přispívají k lepšímu porozumění textu. Je však důležité dbát na vyváženost a zajistit, aby text zůstal čitelný a přehledný. Lze říci, že nepřívlastkové vztažné věty v publicistice hrají kromě mnoha jiných faktorů důležitou roli při vytváření jasnosti a koherence textu. Přinášejí čtenáři dodatečné informace, které často zvyšují čtivost a srozumitelnost článků.

Tato práce se zabývala nepřívlastkovými vztažnými větami v jazyce internetových médií, konkrétně psanými publicistickými zpravodajskými projevy. Budoucí výzkum by tak mohl zahrnovat širší spektrum textů, včetně různých žánrů.

Seznam použitých informačních zdrojů

Literatura

ADAM, Robert. *Gramatické rozborý češtiny: výklad a cvičení s řešenými*. Druhé vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4431-8.

ČECHOVÁ, Marie. *Čeština: řeč a jazyk*. Praha: ISV, 1996, c1995. ISBN 80-85866-12-9.

ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. ISBN 80-85866-21-8.

DANEŠ, František a Československá akademie věd. *Věta a text: studie ze syntaxe spisovné češtiny*. Praha: Academia, 1985.

DANEŠ, František a Univerzita Karlova. *Kultura a struktura českého jazyka*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1648-3.

DANEŠ, František, Miroslav GREPL, Zdeněk HLAVSA a kol. *Mluvnice češtiny 3. Skladba*. Praha: Academia, 1987.

GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba češtiny*. V Olomouci: Votobia, 1998. ISBN 80-7198-281-4.

GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladba spisovné češtiny: vysokošk. učebnice pro stud. filozof. a pedagog. fakult.* Praha: SPN, 1989.

GREPL, Miroslav. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1995. ISBN 80-7106-134-4.

HAUSER, Přemysl. *Základy skladby češtiny*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3113-1.

HIRSCHOVÁ, Milada. *Syntaktické rozborý: studijní text*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2012. ISBN 978-80-7290-585-0.

HOFFMANNOVÁ, Jana; HOMOLÁČ, Jiří; CHVALOVSKÁ, Eliška; JÍLKOVÁ, Lucie; KADERKA, Petr et al. *Stylistika mluvené a psané češtiny. Lingvistika (Academia)*. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2566-1.

HUBÁČEK, Jaroslav, Eva JANDOVÁ a Jana SVOBODOVÁ. *Čeština pro učitele*. [Opa-
va]: Vademecum Bohemiae, 2002. ISBN 80-86041-33-6.

MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2979-
4.

PANEVOVÁ, J.: Tzv. vedlejší věty místní a jejich významová stavba. *Slovo a slovesnost*,
ročník 37 (1976), číslo 4, s. 284-290

SVOBODA, Karel. *Souvětí spisovné češtiny*. Praha: Univerzita Karlova, 1972.

ŠMILAUER, Vladimír. *Novočeská skladba: vysokoškolská příručka*. Praha: SPN, 1966.

ŠTÍCHA, František. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013.
ISBN 978-80-200-2205-9.

Internetové zdroje

Eva Minářová (2017): ŽURNALISTICKÝ STYL. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: [https://www.czechency.org/slovník/ŽURNALISTICKÝ STYL](https://www.czechency.org/slovník/ŽURNALISTICKÝ_STYL)

Petr Karlík (1,2), Radek Šimík (3) (2017): VZTAŽNÁ VĚTA S JMENNOU HLAVOU. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: [https://www.czechency.org/slovník/VZTAŽNÁ VĚTA S JMENNOU HLAVOU](https://www.czechency.org/slovník/VZTAŽNÁ_VĚTA_S_JMENNOU_HLAVOU)

Petr Karlík (2017): HYPOTAXE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: <https://www.czechency.org/slovník/HYPOTAXE>

Petr Karlík (2017): NEOMEZOVACÍ VZTAŽNÁ VĚTA. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: [https://www.czechency.org/slovník/NEOMEZOVACÍ VZTAŽNÁ VĚTA](https://www.czechency.org/slovník/NEOMEZOVACÍ_VZTAŽNÁ_VĚTA)

Petr Karlík (2017): OMEZOVACÍ VZTAŽNÁ VĚTA. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: [https://www.czechency.org/slovník/OMEZOVACÍ VZTAŽNÁ VĚTA](https://www.czechency.org/slovník/OMEZOVACÍ_VZTAŽNÁ_VĚTA)

Petr Karlík (2017): PARATAXE. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: <https://www.czechency.org/slovník/PARATAXE>

Petr Karlík (2017): PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ ČASU. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: [https://www.czechency.org/slovník/PŘÍSLOVEČNÉ URČENÍ ČASU](https://www.czechency.org/slovník/PŘÍSLOVEČNÉ_URČENÍ_ČASU)

Petr Karlík (2017): VZTAŽNÁ VĚTA. In: Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová (eds.), CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny. URL: [https://www.czechency.org/slovník/VZTAŽNÁ VĚTA](https://www.czechency.org/slovník/VZTAŽNÁ_VĚTA)

<https://www.novinky.cz/>

<https://www.blesk.cz/>

<https://www.ceskenoviny.cz/>

<https://www.idnes.cz/>

Příloha

Vedle kreslení pár zaměstnává i rozšíření muzea Čtyřlístku v Doksech, které pan Němeček v komiksu přejmenoval na Třeskoprsky. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-ctyrlitek-je-nekonecny-ujistuje-duchovni-otec-legendy-jaroslav-nemecek-40460866>)

Milovala luxusní perlový náhrdelník od manžela knížete Huga II. Karla Eduarda, který téměř neodkládala, a také umění. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zamek-v-rajci-zdobi-obnoveny-portret-knezny-leopoldiny-40460963>)

V rodu Salmů vytvořila tradici, kdy se vždy její nástupkyně starala o zachování a rozvoj obrazárny. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zamek-v-rajci-zdobi-obnoveny-portret-knezny-leopoldiny-40460963>)

Ředitelka Knastová také uvedla, že loni zavítalo do sbírkových expozic a krátkodobých výstav Národní galerie Praha téměř 434 tisíc návštěvníků, což je o patnáct procent více než v roce 2022. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-narodni-galerie-predstavi-michelangelovu-kresbu-40459205>)

V rámci expozice se nezapomnělo ani na jinak často opomíjeného slavného brněnského rodáka Johana Georga Kamela, který na Filipínách založil první lékárnu otevřenou všem. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-unikatni-barokni-lekarna-je-opet-pristupna-verejnosti-40458383>)

Herečka se narodila 26. března 1938 v rodině ministerského úředníka a nadšeného ochotníka, po jehož boku stála už v dětském věku na divadelním jevišti. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-filmy-serialy-lide-se-v-narodnim-divadle-louci-s-janou-hlavacovou-40457291>)

Od roku 1965 se stala členkou činohry pražského Národního divadla, kde působila celé čtvrt století. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-filmy-serialy-lide-se-v-narodnim-divadle-louci-s-janou-hlavacovou-40457291>)

Podle The Sun díky němu a prodeji písní vydělali dědicové George Michaela 55 tisíc liber denně, což je více než milion a půl korun. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-hudba-i-po-smrti-george-michael-stale-vydelava-40457403>)

Při té příležitosti poskytla rozhovor listu The Guardian, v němž mimo jiné prozradila, že podle ní se svět mění k horšímu. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-filmy-serialy-jodie-fosterova-se-pustila-do-generace-z-40456998>)

Odjel studovat herectví do Los Angeles, kde mu přezdívali „Baby A“, protože jeho přízvuk byl tak silný, že připomínal Arnolda Schwarzeneggera. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-filmy-serialy-herc-christian-oliver-zemrel-se-dvema-malymi-dcerami-pri-padu-letadla-40456359>)

Britská herečka si dále zahrála v divadelní hře A Little Night Music (Malá noční hudba) roli Desiree Armfeldtové, za kterou v roce 1974 dostala prestižní cenu Tony. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zemrela-herecka-glynis-johnsova-40456248>)

Tento rok by měl budit hrdost na slavnou tradici české hudby, která vždy ve světě šířila dobré jméno českého umění a kultury. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-rok-ceske-hudby-ucti-smetanu-i-slitra-40455861>)

Nejúspěšnějším pořadem pak byla štědrovečerní premiéra pohádky Klíč svatého Petra, kterou vidělo více než 2,93 milionu diváků ve věku čtyři a více let. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-ct-zaznamenala-o-svatcich-rekordni-sledovanost-od-zacatku-mereni-40455501>)

Například veřejnoprávní regionální televize MDR uvede dokument Drei Haselnüsse und ein Mythos (Tři oříšky a jeden mýtus), který vznikl u příležitosti padesáti let od premiéry filmu. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-tri-orisky-pro-popelku-budou-v-nemecku-vysilat-sedmnactkrat-40454597>)

Trávníček přijel na zámek v sobotu 25. listopadu, kdy tam pořádal autorské čtení ke svým hereckým memoárům Tři oříšky pro prince. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-tri-orisky-pro-popelku-budou-v-nemecku-vysilat-sedmnactkrat-40454597>)

Scenáristou je Matěj Podzimek, který vycházel z původní belgické verze Gevoel voor tumor. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-smysl-pro-tumor-aneb-ani-zla-zprava-nemusi-znamenat-konec-40454132>)

Perry si získal srdce diváků po celém světě jako představitel sarkastického a zároveň nejistého Chandlera Binga, kterého v deseti sériích Přátel ztvárnil ve všech více než 230 epizodách. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-matthew-perry-zemrel-po-poziti-anestetika-ketamin-40454488>)

V letošním roce ocenění poputuje do rukou kameramana, který svůj nezaměnitelný rukopis vtiskl více než šesti desítkám filmů. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-filmy-serialy-ceskeho-lva-za-mimoradny-prinos-ceske-kinematografii-ziska-kameraman-vladimir-smutny-40462306>)

Superlativy lze charakterizovat poslední román britského spisovatele Iana McEwana Hodiny, který na sklonku roku vyšel u nás v tradičně velmi kvalitním překladu autorova dvorního překladatele Ladislava Šenkyříka a současně i v audioknižní podobě ve vydařeném podání Gustava Haška. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-knihy-hodiny-roman-kteremu-nic-nechybi-40459873>)

V Ústeckém kraji budou filmaři tvořit deset z dvaatřiceti natáčecích dnů, a to především právě v Zubrnících, které jako vhodnou lokaci pro natáčení vytipoval architekt. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-deti-zachranuji-sestreleneho-pilota-filmari-nataceji-snimek-ticha-posta-40459811>)

Letos v listopadu měla zpívat hlavní roli v připravovaném komorním muzikálu Národního divadla moravskoslezského Interview, kde se měla stát hereckou a pěveckou partnerkou Tomáše Savky. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zemrela-pevkyne-patricie-burda-janeckova-bylo-ji-25-let-40445326>)

Při vstupní koncertní předehře V přírodě se Dvořákova síň rozezněla tmavšími tóny spodních smyčců a fagotů, které jemně rozvíjely téma probouzející se přírody. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-ceska-filharmonie-zahajila-sezonu-dvorakem-40445084>)

Následovalo udílení cen, v nichž bodovali často umělci z krajů.

(<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-sklenene-ceny-thalie-si-odnese-devatenact-laureatu-40445140>)

V mužské kategorii byl oceněn její kolega Stanislav Šárský, jenž se profesně prosadil zejména v Ostravě. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-sklenene-ceny-thalie-si-odnese-devatenact-laureatu-40445140>)

Ten zavzpomínal mimo jiné na doby minulé, k nimž patřil dlouholetý zákaz činnosti za socialismu, ale i na roky ve vrcholné politice po sametové revoluci.

(<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-sklenene-ceny-thalie-si-odnese-devatenact-laureatu-40445140>)

Podobný aplaus vzbudilo předání ceny i slovenské herečce, která se dávno stala česko-slovenskou legendou. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-sklenene-ceny-thalie-si-odnese-devatenact-laureatu-40445140>)

Před vstupem do šatny kapely stála ochranka, ve které byl i takový svalnatý černoš. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zpevak-vaclav-neckar-clovek-muze-byt-snilek-i-v-osmdesati-40444723>)

Mohlo to být lepší, ale každý rok jsme měli jiného angličtináře, což u mě k perfektnímu zvládnutí toho jazyka nevedlo. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zpevak-vaclav-neckar-clovek-muze-byt-snilek-i-v-osmdesati-40444723>)

„Kamarádi, máme vás rádi!“ je úvodní pozdrav Juheláků v legendárním pořadu Studio Kamarád, který se začal vysílat 4. ledna 1981. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-spoluzakladatel-studia-kamarad-jiri-chalupa-s-juhelaky-se-vzdycky-improvizovalo-40444105>)

Penk se na pódia vrátil už letos v březnu, kdy v Košicích odehrál spolu s kapelami Škwor a Lucie trojkonzert. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-comeback-roku-michal-penk-se-vraci-na-podia-40444465>)

Takové je rozhodnutí pražské kapely Sto zvířat, jejíž zpěvák, perkusionista a skladatel Honza Kalina nedávno ve věku 58 let zemřel. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-skupina-sto-zvirat-bude-trikrat-krtit-a-vyjede-na-turne-pak-se-uvidi-40443724>)

Po podepsání manifestu Dva tisíce slov emigrovala do Západního Německa, kde mimo jiné pracovala jako pozemní letuška. (<https://www.novinky.cz/clanek/kultura-zemrela-yvonne-prenosilova-40443306>)

V jejím středu vznikl příběh o pražském klukovi Vaškovi, který hledal cestu k dědečkovi Strakovi (Gustáv Valach, †81), místnímu hajnému. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/764367/co-se-skryva-pod-jezevci-skalou-tomas-holy-21-objevil-sumavu-pred-45-lety.html>)

Pro další konání se organizátoři inspirovali rokem 1223, kdy sv. František netradičně oslavil Narození Páně v lese u města Greccio ve Střední Itálii, sehrál narození Spasitele v jeskyni – a postavil první jesličky. (<https://www.blesk.cz/clanek/regiony-praha-praha-volny-cas/758647/papirove-drevene-z-testa-i-v-orisku-zacina-jubilejni-vystava-betlemu-vraci-se-jednou-za-sto-let.html>)

Tragikomedie Strýček Váňa se v moderní adaptaci Simona Stephense mění v originální one man show, v níž si všechny postavy zahrál jeden herec – Andrew Scott, u nás známý třeba z bondovky Spectre. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/780429/genialni-andrew-scott-s-one-man-show-vana-bodoval-v-londyne-ted-dobyva-cesko.html>)

Navzdory veřejnému obrazu sebevědomého a asertivního vůdce bojoval Churchill s obdobími depresí, které slavně nazýval svým „černým psem“. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/780309/superstar-i-kutil-churchill-hybal-dejinami-jeho-zivot-cesku-predstavil-david-reynolds.html>)

Po celý život si Churchill zachovával hlubokou lásku ke své zemi, která poháněla jeho neochvějnou oddanost veřejné službě a odhodlání bránit svobodu a demokracii. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/780309/superstar-i-kutil-churchill-hybal-dejinami-jeho-zivot-cesku-predstavil-david-reynolds.html>)

Hudební velikáni se už pouze ve dvou představili po pěti letech na letišti v pražských Letňanech, kde předvedli svou největší show. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/777040/fanousci-depesaku-si-krome-dvou-koncertu-uziji-warm-up-a-after-party-i-spolecne-foceni.html>)

Na sólovou dráhu se Róisín vydala v roce 2005 po osmileté spolupráci s Markem Brydonem, se kterým společně tvořili ikonické elektro duo Moloko. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/770543/kdyz-je-kralovne-hala-mala-roisin-murphy-pro-velky-zajem-presunuta-do-karlina.html>)

Hlavní singl "Stuck" oficiálně debutoval na prvním místě v alternativním rádiovém žebříčku a v Itálii zabodoval v Top 10, což byl nejrychlejší vzestup v žebříčku v kariéře kapely. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/757509/thirty-seconds-to-mars-zahraji-v-praze-jaret-leto-to-oznamil-z-empire-state-building.html>)

Harry Potter a Kámen mudrců je prvním snímkem z fenomenální série, která přinesla do světa literatury a kinematografie novou dimenzi. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/778885/kouzelně-dobrodružství-dozdobene-tony-to-je-harry-potter-v-koncertni-verzi.html>)

Dalším textovým úkazem je takzvané Lorem Ipsum, které jako jedni z prvních začali v půli 80. let používat v americké společnosti Aldus. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/780200/zlutoucky-kun-morseovka-i-klinove-pismo-jako-hrdinove-nove-vystavy.html>)

Do dnešního dne SCORPIONS prodali více než 120 milionů desek, odehráli přes 5000 koncertů a vytvořili nadčasovou klasiku se svým legendárním singlem "Wind Of Change", který ovládl hitparády po celém světě. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/772043/hity-jako-you-and-i-a-wind-of-change-i-nove-scorpions-nejsou-dinosauri-ted-miri-do-pardubic.html>)

Navazuje na Jubilejní výstavu z roku 1923, která se rovněž konala tady. (<https://www.blesk.cz/clanek/regiony-praha-praha-volny-cas/758647/papirove-drevene-z-testa-i-v-orisku-zacina-jubilejni-vystava-betlemu-vraci-se-jednou-za-sto-let.html>)

Zároveň se počítá i s vystavením modelu Holubice míru, kterou Picasso plánoval navrhnout pro kubánský národ – avšak řízení osudu stihlo jeho životní dráhu ukončit dříve, než tento slib mohl splnit. (<https://www.blesk.cz/clanek/regiony-praha-praha-volny->

cas/779917/milenky-tryznil-odpiranim-orgasmu-v-praze-se-chysta-velkolepe-muzeum-o-zivote-a-muzach-picassa.html)

Nikde jinde na světě se kubismus nepromítl do architektury, jako právě v Čechách, kde vznikla řada signifikantních staveb. (<https://www.blesk.cz/clanek/regiony-praha-praha-volny-cas/779917/milenky-tryznil-odpiranim-orgasmu-v-praze-se-chysta-velkolepe-muzeum-o-zivote-a-muzach-picassa.html>)

Zároveň se autorka dobře vypořádala s problémem, kterým si sama musela projít. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/778704/uspech-v-online-svete-vas-muze-stat-zivot-doklada-galbraithovo-cernocerne-srdce.html>)

*Obrovskému zájmu se těší debut režisérky a scenáristky Natálie Císařovské, která natočila film *Její tělo o olympijské plavkyni a pornoherce Andree Absolonové.** (<https://www.blesk.cz/clanek/celebrity-serialy-filmy-kino-a-tv/759186/podcast-sokujici-zabery-ve-filmu-o-pornoherce-absolonove-v-ct-je-neuvidite-reziserka-vysvetlila-proc.html>)

V letech 1999 až 2002 získal čtyřikrát za sebou Grammy za mužský rockový vokální výkon, čímž vytvořil dosud nepřekonaný rekord. (<https://www.blesk.cz/clanek/celebrity-svetove-celebrity/761311/kral-kozenych-kalhot-lenny-kravitz-na-colours-of-ostrava-co-vsechno-ukaze.html>)

*Úspěch mu přineslo hned první funkrockově laděné album *Let Love Rule* z roku 1989, na kterém si nahrál většinu nástrojů sám.* (<https://www.blesk.cz/clanek/celebrity-svetove-celebrity/761311/kral-kozenych-kalhot-lenny-kravitz-na-colours-of-ostrava-co-vsechno-ukaze.html>)

Během předchozího mandátu prezidenta Miloše Zemana ale vyvolávaly kritiku mimo jiné plošné policejní kontroly, které turistům i Pražanům několik let komplikovaly přístup na Hrad. (<https://www.blesk.cz/clanek/regiony-praha-praha-volny-cas/780271/brany-otvorene-dokoran-navstevnici-si-budou-moci-prohlednout-nepristupne-prostory-hradu-zdarma.html>)

Jednou ze zásadních Dietlových inspirací byla nemocnice v Mostě, v jejíchž interiérech pár záběrů vzniklo. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/757045/nemocnice-na-kraji-mesta-slavi-45-let-vyjimecna-legendarni-nezapomenutelna.html>)

K dalším velkým zážitkům patřil koncert jednoho z One Direction Nialla Horana, který hrál hlavně své písničky a jednu ze své bývalé kapely. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/750600/sziget-2023-mene-prachu-vice-umeni-a-k-vrcholom-patnila-florence-and-the-machine-a-niall-horan.html>)

Sečteme-li celkový počet návštěvníků za posledních třicet let, navštívilo Sziget celkem 10 milionů lidí, což odpovídá počtu obyvatel celého Maďarska. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/750600/sziget-2023-mene-prachu-vice-umeni-a-k-vrcholom-patnila-florence-and-the-machine-a-niall-horan.html>)

Taková byla atmosféra před 55 lety, kdy měla Šíleně smutná princezna s Helenou Vondráčkovou (75) a Václavem Neckářem (79) premiéru. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/745647/samym-blahem-jednim-tahem-silene-smutne-princezne-je-55-let.html>)

Snímek od počátku provázela řada zajímavostí, ale i smutek, když zemřel Rudolf Deyl ml. (†55), původně obsazený do role krále Dobromysla. Vše se muselo přetočit, zůstal v jediném záběru zdálky na nádvoří zámku, kam přijeli nápadníci princezny. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/745647/samym-blahem-jednim-tahem-silene-smutne-princezne-je-55-let.html>)

Naštěstí ale zůstala u barev a obrázků, díky nimž se stala nesmrtelnou. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/758059/barvami-probouzela-detsky-svet-fantazie-100-let-od-narozeni-heleny-zmatlikove-81.html>)

V období 1968 až 2002 vyučoval na FAMU, kde vedl katedru střihové skladby, později působil jako pedagog na Filmové akademii Miroslava Ondříčka v Písku. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/757030/zemrel-slavny-strihac-alois-fisarek-80-delal-na-koljovi-obecne-skole-i-tmavomodrem-svete.html>)

„Unikátní symfonická show *Christmas in Hollywood* s více jak 150 profesionálními umělci na pódiu přinese do Kongresového centra v Praze spojení světa filmu, hudby a vánočního kouzla,“ slibují lidé z *Prague POPS*, tedy *Prague Pop Symphonics*, což je symfonický orchestr spolupracující s profesionálními umělci z nejprestižnějších českých orchestrů. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/757797/kouzlo-vanoc-o-tyden-driv-probudi-nejkrasnejsi-melodie-svatecnich-hitu.html>)

Vítejte ve 25. století, v roce 2484, odkud poprvé před 40 lety přicestovali Návštěvníci.

(<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/756981/hovori-c-m-l-navstevnici-dorazili-z-budoucnosti-pred-40-lety.html>)

Kapela vystoupí opět na letišti v Letňanech, kde naposledy zahrála přesně před dvěma lety v květnu 2022. (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/755046/rammstein-opet-zahraji-v-letnanech-vysetrovani-jejich-frontmana-je-pozastaveno.html>)

*V roce 1984 natočil David Lynch filmovou adaptaci *Duny* a roku 2000 vznikla také koprodukční třídílná minisérie, která se částečně natáčela i v ČR.* (<https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-kultura/779622/nez-zacne-valcovat-kina-muzete-mit-naskok-epicka-duna-hraje-do-usi.html>)

Návštěvníci ve výstavních sálech uvidí také historické sady stavebnice, kterou od konce 70. let minulého století vyráběly Kovožávody Semily. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zamek-v-holesove-na-kromerizsku-vystavuje-modely-ze-stavebnice-seva/2493095>)

*Byl divokým punkerem, rockovým šansonierem i autorem slavných balad. Měl několik kapel a jeho slavná kariéra začala v roce 1984, kdy vydal se svou skupinou *The Bad Seeds* debut *From Her To Eternity*.* (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nick-cave-the-bad-seeds-predstavi-17-rijna-v-praze-novou-desku-wild-god/2493012>)

Naděžda Balabánová, jak se za svobodna Urbánková jmenovala, se narodila 30. června 1939 v Nové Pace a vyrůstala ve vesničce Borovnička, kde začala chodit do školy. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/na-nadu-urbankovou-zavzpominaji-jejimi-nejvetsimi-hity-desitky-hudebniku/2492176>)

Sledovanost Oscarů vytrvale klesala od zmíněného roku 2014 a dna se dotkla při pandemii covidu-19 ovlivněném předávání cen v roce 2021, kdy se dívalo necelých deset milionů lidí. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/oscarsy-videlo-nejvice-lidi-za-ctyri-roky-ale-daleko-mene-nez-v-minule-dekade/2491476>)

Po vystoupení se s kapelou rozloučil frontman Ráž, který svůj úmysl odejít avizoval v minulosti několikrát. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/kapela-elan-pridala-v-prazetreti-koncert-poprve-zahraje-sve-hity-se-symfoniky/2491107>)

Několik demonstrantů se střetlo s policií. Pár protestujících vylezlo na policejní auta sloužící jako barikády, načež je pořádkové síly zahnalý obušky. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/v-amsterodamu-bylo-za-protestu-proti-tazeni-v-gaze-otvreno-muzeum-holokaustu/2490829>)

Pětice dívek z Londýna The Last Dinner Party zaznamenala velký úspěch se svou debutovou deskou Prelude to Ecstasy, která se mimo jiné stala ve Velké Británii nejrychleji prodávanou albovou prvotinu na vinylu v tomto století. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/metronome-nabidne-drzitelky-brit-awards-metalovy-brutal-assault-ucti-smetanu/2490142>)

Podruhé spojily síly s platformou Bez frází, která v loňském roce připravila film "Navždy za Dynamo" mapující jednu sezonu klubu. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/hokejove-pardubice-pred-play-off-predstavily-film-o-sve-historii/2489738>)

Zájem o hrady a zámky se v loňském roce zvýšil, navštívilo je 4,2 milionu lidí, což je meziročně asi o půl milionu více. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/npu-se-zacatkem-hlavni-sezony-na-vetsine-pamatek-zdrazi-vstupne/2489463>)

Čísla však stále nedosahují roku 2019, kdy státní hrady a zámky navštívilo přes pět milionů lidí. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/npu-se-zacatkem-hlavni-sezony-na-vetsine-pamatek-zdrazi-vstupne/2489463>)

„Pokrývání kulturních témat se deprofesionalizuje a přesouvá do hobby sféry, čímž hudební scéna jako křehký a podfinancovaný ekosystém trpí,“ uvedla porotkyně Aneta

Martínková. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/deskou-roku-byla-na-cenach-vynyla-vyhlasena-nahravka-toyoty-vangelise/2461222>)

Nejstarší keramická soška na světě nevyčíslitelné historické i finanční hodnoty byla společně s dalšími vzácnými artefakty součástí výstavy Nejstarší šperky a ozdoby těla, která v historické budově Národního muzea trvala od loňského září do konce letošního února. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vestonicka-venuse-se-za-dohledu-policie-vratila-z-vystavy-v-praze-zpatky-do-brna/2488339>)

Šéfredaktor Respektu Erik Tabery pak připomněl i osobnost výtvarníka, který s časopisem začal spolupracovat od roku 1990. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/-v-jachymove-se-lide-rozloučili-s-vytvarnikem-pavlem-reisenauerem/2479464>)

Národní divadlo připravuje pro další divadelní sezonu 21 premiér, což je o jednu více než v předešlé sezoně. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/narodni-divadlo-v-dalsi-sezone-planuje-21-premier-nabidne-87-inscenaci/2479443>)

Demolice mešity vyvolala v roce 1992 vlnu násilí mezi hinduisty a muslimy, která si vyžádala přes 2000 obětí. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/indicky-premier-otevrel-v-sae-nejvetsi-hinduisticky-chram-na-blizkem-vychode/2478929>)

Šestadvacitiletá rodačka z Londýna šla do vyhlášení se sedmi nominacemi, což byl sám o sobě také rekord, a až na jednu všechny proměnila. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/brit-awards-ovladla-zpevacka-raye-ziskala-rekordnich-sest-cen/2487464>)

Spolu s ní byly v této kategorii nominovány Lana Del Rey nebo Swiftová, která tento titul získala jako první žena v roce 2021. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/brit-awards-ovladla-zpevacka-raye-ziskala-rekordnich-sest-cen/2487464>)

Druhý Zlatý střevíček připadne Bolku Polívkovi, který se objevil v řadě divadelních, televizních a filmových rolí pro velké i malé diváky. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zlaty-strevicek-dostanou-na-zlinskem-festivalu-hynek-bocan-a-bolek-polivka/2485653>)

„V Plzeňském kraji je hodně silné ve zdobení vajíček Domažlicko a je to tam zakořeněné po generace mnohem hlouběji než na Tachovsku, kam si to lidé spíše přinesli,“ řekla Pšeničková. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/v-tachovskem-muzeu-zahajili-vystavu-kraslice-predstavuje-zpusoby-zdobeni-vajec/2478578>)

Skutečný sníh se objeví na záběrech natočených v Jizerských horách a Sebechlebský doufá, že ho bude dostatek také ve slovenské Oravské lesné, což je jedno z míst s nejchladnějším počasím v zemi. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/film-ticha-posta-v-rezii-jana-sebechlebskeho-zavede-divaky-i-do-zubrnice/2475841>)

Knižní série se dočkala i vícero filmových zpracování, přičemž druhý díl hollywoodské adaptace od Denise Villeneuvea měl ve Spojených státech premiéru 1. března. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/bbc-plany-na-zkroceni-oregonskych-dun-inspirovaly-sci-fi-sagu-franka-herberta/2488044>)

V mládí se koupal ve vodách Pugetova zálivu a toulal se bujnými a deštivými lesy severozápadního pobřeží USA, což u něj podnítilo hluboký obdiv a zájem o přírodu. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/bbc-plany-na-zkroceni-oregonskych-dun-inspirovaly-sci-fi-sagu-franka-herberta/2488044>)

Nějakou dobu pracoval jako redaktor v sanfranciských novinách a začátkem 50. let se začal věnovat sci-fi tvorbě, ve které sprádal příběhy inspirované svými eklektickými zájmy o náboženství, sociologii, psychologii a další. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/bbc-plany-na-zkroceni-oregonskych-dun-inspirovaly-sci-fi-sagu-franka-herberta/2488044>)

Celiberti v roce 2011 věnoval Terezínu velkou stélu, která byla umístěna na památku všech obětí druhé světové války do venkovního prostoru Malé pevnosti. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/terezin-navstivil-italsky-umelec-celiberti-jeho-tvorbu-osud-mesta-ovlivnil/2473890>)

Moderátorem večera byl slovenský herec a zpěvák Štefan Skrúcaný, který jako první uvedl píseň Muž nula. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/koncert-zpevacky-mariky-gombitove-nabidl-velkou-show-stare-hity-i-novinky/2416073>)

Petr Svoboda natočil s využitím velkého množství archivních záběrů také film Šťastná léta, který byl dárkem k nedožitým osmdesátinám skladatele. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/otec-vice-rozdaval-nez-bral-rika-o-skladateli-karlu-svobodovi-jeho-syn-petr/2445421>)

Na Karla Svobodu se nedávno vzpomínalo v souvislosti s výročím vzniku pohádky Tři oříšky pro Popelku, pro kterou napsal píseň Kdepak, ty ptáčku, hnízdo máš nazpívanou Karlem Gottem. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/otec-vice-rozdaval-nez-bral-rika-o-skladateli-karlu-svobodovi-jeho-syn-petr/2445421>)

Jeho úspěšným hudebním dílem je i původní český muzikál Dracula, který měl premiéru 13. října 1995 v Praze. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/otec-vice-rozdaval-nez-bral-rika-o-skladateli-karlu-svobodovi-jeho-syn-petr/2445421>)

V roce 1969 Michný zemřel a Hlaváčová se definitivně vrátila do Prahy, kde jí Národní divadlo již dříve nabídlo angažmá. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/zemrela-divadelni-a-filmova-herecka-jana-hlavacova-bylo-ji-85-let/2465490>)

Celkem bylo v roce 2023 z knihkupectví Čítaj-Gorod odcizeno téměř 300.000 knih, což je o deset procent méně než v roce 2022. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/z-ruskych-knihkupectvi-se-letos-nejcasteji-kradl-orwelluv-roman-1984/2459190>)

Vystoupila mimo jiné v pařížské Olympii, v Cannes na festivalu MIDEM a zahrála si ve filmu svého bývalého manžela Jana Němce Mučedníci lásky nebo v seriálu Píseň pro Rudolfa III., ve kterém zazněla právě i Modlitba pro Martu. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/kubisova-v-predvecer-svych-81-narozenin-vystoupila-v-programu-noc-s-legendou/2434521>)

Loni hosté v Česku strávili 56 milionů nocí, což bylo meziročně o 10,7 procenta více. (<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/misto-ve-filmu-za-poslednich-pet-let-v-cr-navstivila-polovina-ceskych-turistu/2491348>)

Projekt nazvaný Spojení Mahlerem chce být jakousi replikou světové premiéry tohoto díla, jež se konala roku 1908 pod taktovkou samotného skladatele právě na tomto pražském

místě. (https://www.idnes.cz/kultura/hudba/dvorakova-praha-2024.A240312_135813_hudba_era)

Českého lva za mimořádný přínos kinematografii převzal na 31. ceremoniálu filmových cen Vladimír Smutný, který stál za kamerou děl Smrt krásných srnců, Lea, Kolja či Nabarvené ptáče.

(https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/cesky-lev-vladimir-smutny.A240310_115721_filmvideo_spm)

V 80. letech byl pro její kariéru nejzásadnějším projektem seriál Sanitka, kde tvořila ústřední dvojici s Jaromírem Hanzlíkem. (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/zlata-adamovska-petr-stepanek-radek-john.A240307_131602_filmvideo_jgo)

Šestadvacitiletá rodačka z Londýna šla do vyhlášení se sedmi nominacemi, což byl sám o sobě také rekord, a až na jednu všechny proměnila. (https://www.idnes.cz/kultura/hudba/letosni-brit-awards-ovladla-zpevacka-raye-ziskala-rekordnich-sest-cen.A240303_085534_show_aktual_vank)

Jak to skutečně bylo, osvětlil až o tři roky později televizní producent a scenárista Fred Graver, který tehdy pracoval pro twitterový TV Team. (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/selfie-oscar-ellen-degeneres-slavne-fotografie.A240229_121906_filmvideo_ts)

Nejvíce se uplatnila v divadle Semafor, kde zažila slavnou éru scény v 60. až 80. letech. (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/vera-kresadlova-herecka.A240227_115230_filmvideo_kiz)

V 70. a 80. letech se Křesadlová ve filmu objevovala sporadicky, nadále však zůstala věrná Semaforu, v jehož souboru působila až do počátku devadesátých let. (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/vera-kresadlova-herecka.A240227_115230_filmvideo_kiz)

Své vědomosti a znalosti přenesla také do knihy, již se před šesti lety prodalo na 10 tisíc výtisků a o rok později byla vyhodnocena mezi deseti nejlepšími dětskými knihami na Slovensku. (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/lucia-palugyayova-slovensko-moderatorka-joj-umrti.A240227_073515_filmvideo_bur)

Na festival kromě města a ministerstva přispívá i Plzeňský kraj, který ale na rozdíl od Plzně dotaci mírně zvýšil. (https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/festival-divadlo-dotace-mesto-milion-reditel-burian.A240226_085532_plzen-zpravy_vb)

Nápad uspořádat přehlídku domácí divadelní produkce a přizvat i soubory ze zahraničí se zrodil v redakci periodika Svět a divadlo (SAD), jehož šéfredaktor Karel Král byl prvním ředitelem festivalu a do roku 2001 jeho hlavním dramaturgem. (https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/festival-divadlo-dotace-mesto-milion-reditel-burian.A240226_085532_plzen-zpravy_vb)

Po Karlu Královi se v roce 1994 stal ředitelem festivalu Stanislav Doubrava, který pak tuto funkci zastával i v letech 1996–1998. (https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/festival-divadlo-dotace-mesto-milion-reditel-burian.A240226_085532_plzen-zpravy_vb)

Vedle plánů na „velké umění“ pokračuje Cruise v žánru, který mu dosud šel nejlépe. (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/tom-cruise-navrat-k-umeni-pokracovani-akcnich-filmu.A240223_170333_filmvideo_blp)

Na scéně se společně pohybují přesně šest desetiletí, přičemž Ulrych nejraději vzpomíná na první dekádu. (https://www.idnes.cz/kultura/hudba/petr-ulrych-hana-ulrychova-javory.A240220_140044_hudba_jgo)

Čtyřlístku vycházejí v sešitech i další kreslené příběhy, což Jaroslav Němeček spokojeně komentuje: „Je to konkurence na správném místě, protože je u nás.“ (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/ctyrlistik-hana-lamkova-jaroslav-nemecek-vecernicek.A240219_120237_filmvideo_jgo)

Ve věku 62 let zemřel kreslíř Pavel Reisenauer, jehož karikatury více než tři desítky let zdobily titulní strany i vnitřek časopisu Respekt. (https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/pavel-reisenauer-casopis-respekt-kreslir-umrti.A240214_145138_domaci_nema)

Reisenauer byl součástí redakce Respektu už v roce 1990, kdy jej oslovil výtvarník a autor loga Respektu Viktor Karlík. (https://www.idnes.cz/zpravy/mediahub/pavel-reisenauer-casopis-respekt-kreslir-umrti.A240214_145138_domaci_nema)

Trojice nominovaných studentů (Anežka Nováková, Alina Pylaeva a Martin Schutz) shodně pochází z Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara v Plzni, která se v posledních letech stala hlavní líhni pro komiksové kreslíře či knižní ilustrátory. (https://www.idnes.cz/kultura/literatura/muriel-komiks-prasina-jaroslav-foglar-vontove.A240201_133103_literatura_jgo)

Byl to právě český dirigent Kubelík, kdo velkou měrou ovlivnil Rattleovo budoucí umělecké směřování. (https://www.idnes.cz/kultura/hudba/simon-rattle-ceska-filharmonie.A240207_200438_hudba_era)

*Nejintenzivnější vztah však měla s režisérem Federikem Fellinim, který ji obsadil do filmů *Giulietta a duchové* či *8 a půl*.* (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/sandra-milo-fellini-smrt-zemrela.A240129_114944_filmvideo_ts)

Chtěla tímto způsobem upozornit na obtížnou ekonomickou situaci, kterou během pandemie covidu-19 zažívali kvůli opatřením proti šíření koronaviru pracovníci ve filmu a kultuře. (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/sandra-milo-fellini-smrt-zemrela.A240129_114944_filmvideo_ts)

Císařskému páru se nejprve narodila dcera Žofinka, která zemřela k žalu celé rodiny v pouhých dvou letech na Budínském hradě na úplavici. (https://www.idnes.cz/kultura/literatura/rozhovor-dagmar-benakova-spisovatelka-dopisy-od-sisi-cisarovna-korespondence.A231121_135103_show_aktual_nema)

Alžběta i všechny ostatní děti vévodkyně Ludoviky svou maminku hluboce milovaly, dokonce jí i tykaly, což bylo v té době naprosto neobvyklé a svědčilo o důvěrném vztahu mezi matkou a dětmi, František Josef svým rodičům onikal. (https://www.idnes.cz/kultura/literatura/rozhovor-dagmar-benakova-spisovatelka-dopisy-od-sisi-cisarovna-korespondence.A231121_135103_show_aktual_nema)

*S kyticí růží dorazil také režisér Zdeněk Troška, v jehož pohádkách *Princezna ze mlejna 1 a 2* si Županič zahrál.* (https://www.idnes.cz/kultura/divadlo/ladislav-zupanic-pohreb-rozlouceni.A231220_092645_divadlo_ts)

O úmrtí informovala na sociální síti Facebook Herecká asociace, podle níž odešla velká osobnost. (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/ladislav-zupanic-zemrel-ve-veku-80-let-herec-daber.A231209_165954_filmvideo_ihal)

Po absolutoriu začínal v populárním divadle Paravan a od roku 1970 zahájil svoji kariéru v Hudebním divadle Karlín, kde působil v letech 1993 až 2003 jako ředitel. (https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/ladislav-zupanic-zemrel-ve-veku-80-let-herec-daber.A231209_165954_filmvideo_ihal)

Jako náhradnice nastoupila jistá Céline Dion, která soutěž vyhrála a díky tomu odstartovala pozdější úspěšnou kariéru. (https://www.idnes.cz/kultura/hudba/lenny-lenka-filipova-eurovize.A231206_113006_hudba_jgo)

Mezi dalšími bylo možno vidět herce Ondřeje Pavelku či Evu Salzmannovou, se kterými si zesnulá herečka zahrála v pražském Rubínu. (https://www.idnes.cz/kultura/divadlo/zdena-hadrbolcova-pohreb-rozlouceni.A231130_094157_divadlo_ts)

Na počátku 90. let zamířila Hadrbolcová do Činoherního klubu, odkud zanedlouho přešla do angažmá v Městských divadlech pražských. (https://www.idnes.cz/kultura/divadlo/zdena-hadrbolcova-pohreb-rozlouceni.A231130_094157_divadlo_ts)

Spolupředatelem humoristického klání je Praha 11, kde populární autor Černých baronů bydlel. (https://www.idnes.cz/kultura/literatura/miloslav-svandrlík-ocenění-karel-sip-lucie-vankova.A231128_102734_literatura_kiz)

Autoři a nakladatelé letos mohli výjimečně přihlásit tituly vydané v roce 2021 i 2022, čímž se vyrovnal skluz z doby covidové epidemie. (https://www.idnes.cz/kultura/literatura/miloslav-svandrlík-ocenění-karel-sip-lucie-vankova.A231128_102734_literatura_kiz)

Mezi zpěvačkami vyhrála Ewa Farna, která si odnesla i Absolutního slavíka. (https://www.idnes.cz/kultura/hudba/cesky-slavik-2023-vysledky.A231123_124332_hudba_jgo)

Obec požadovala odstranění vyhlídkové plošiny a dalších dřevěných konstrukcí, což se nestalo. (příspěvek z instagramového účtu ct24zive ze dne 16. 3. 2024)

Sesbírané mince putují do katolické charity Caritas, kde jsou následně rozděleny, očištěny a spočítány. (příspěvek z instagramového účtu ct24zive ze dne 08. 3. 2024)

Nejúspěšnějším snímkem se stal Openheimer, který získal hned sedm zlatých sošek, a to včetně té za nejlepší film. (příspěvek z instagramového účtu ct24kultura ze dne 11. 03. 2024)

Ceny Český lev ovládl televizní seriál Volha, který získal pět sošek. (příspěvek z instagramového účtu ct24kultura ze dne 10. 03. 2024)

Pražský magistrát letos rozdělí na kulturních grantech 400 milionů korun, což je zhruba o 21 milionu více než loni. (příspěvek z instagramového účtu ct24kultura ze dne 14. 02. 2024)

Smuteční ceremoniál se uskutečnil v pražském Národním divadle, kde Hlaváčová přes tři dekády působila. (příspěvek z instagramového účtu ct24kultura ze dne 26. 01. 2024)

„Já umím zahrát všechno,“ říká nejlepší herečka v hlavní roli Simona Peková, která získala ocenění za roli ve filmu Přišla v noci. (příspěvek z facebookového účtu Český rozhlas ze dne 11. 03. 2024)

Držitelem titulu Grand designér roku je návrhář Jan Plecháč. Získal ho za kolekci váz a nápojového skla navrženou pro sklárnu Moser, která se zároveň stala výrobcem roku. (příspěvek z facebookového ČT24 Kultura ze dne 04. 03. 2024)